

# JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható, személyi szabadságot érintő bírói engedélyes  
kényszerintézkedések sajátosságai a gyakorlatban**

Szerző:

**dr. Daruka Katalin**

Eger 2024.

„Minden igazságot könnyű megérteni, miután felfedték őket.

A lényeg, hogy felfedjék őket.”

Galileo Galilei

### **Bevezetés**

A kényszerintézkedések a büntetőeljárás eredményes lefolytatásának biztosítékai, tekintve a törvényalkotó által meghatározott, az egyes intézkedésekhez kapcsolódó célokat.

A dolgozat - rövid történeti kitekintéssel a korábbi magyar büntetőeljárás törvényekre - be kívánja mutatni a büntetőeljárásban alkalmazható kényszerintézkedések rendszerét, típusait, alkalmazásuk törvényességi feltételeit, valamint azt, hogy az egyes kényszerintézkedések elrendelésének a fiatalkorúakkal szemben mikor és milyen feltételekkel van helye. A dolgozat utolsó részében sor kerül néhány, Heves vármegyében letartóztatott fiatalkorú terhelttel szemben alkalmazott kényszerintézkedés elrendelésének, meghosszabbításának eljárásainak elemzésére.

A vizsgálat arra keresi a választ, hogy a gyakorlatban érvényesülnek-e a Be. által megkívánt eltérő elvek a fiatalkorúak esetében alkalmazott kényszerintézkedésekkel kapcsolatban, az elrendelésük esetén a cselekmény különös tárgyi súlya, mint az elrendelésnek a felnőttkorúakéhoz képest további feltétele kimutatható-e; az ügyészi indítványtól eltérés megfigyelhető-e, ha igen, milyen indokkal kerül rá sor; mennyi az az időtartam, míg fennáll a kényszerintézkedés a fiatalkorú terhelttel szemben; mely kényszerintézkedések elrendelésére kerül sor egyáltalán és a fokozatosság elvének érvényesülése kimutatható-e, ha egy ügyben több típusú kényszerintézkedés alkalmazására kerül sor a fiatalkorú terhelttel szemben; sor került-e óvadék felajánlására a gyakorlatban és ki ajánlja fel.

## 1. Fogalmak

A dolgozatom témája szempontjából megkerülhetetlen, hogy tisztázzam, milyen tartalom húzódik meg a címben említett két fogalom mögött. Először a fiatalkorú fogalmát adom meg a hatályos szabályozás alapján, majd a kényszerintézkedések alapvető sajátosságairól lesz szó.

### 1.1. Ki a fiatalkorú?

A hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény<sup>1</sup> (a továbbiakban: Btk.) 16. §-ban és 105. §-ban együtt található meg a válasz a kérdésre, mert az, hogy a jogalkotó milyen életkort határoz meg büntethetőséget kizáró okként, jogpolitikai kérdés<sup>2</sup>.

A gyermekkor szabályozásánál a Btk. 16. § (1) bekezdése egyértelműen fogalmaz, aki nincs 14 éves a bűncselekmény elkövetésekor, az az, nem múlt el a 14. születésnapja, gyermekkorúnak tekintendő és e tény a büntethetőségét kizárja. A Btk. 105. § pedig kifejezetten úgy rendelkezik a fiatalkorúakra vonatkozó szabályok bevezetőjében, hogy minden személy fiatalkorú, aki a 12. életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem<sup>3</sup>.

A két rendelkezés közötti látszólagos ellentmondás feloldása a Btk. 16. § (2) bekezdésében keresendő, mert a fiatalkor szabályozása a gyermekkor szabályozására épül<sup>4</sup>. A törvény felállít egy megdönthető vélelmet azzal kapcsolatban, hogy ha az elkövető, aki 14. életévét még nem töltötte be, de a 12. születésnapja már elmúlt és a törvényben e helyen taxatív felsorolt bűncselekmények egyikét valósítja meg, ha és amennyiben rendelkezik a Btk. 16. § (3) bekezdése szerint belátási képességgel, büntetőjogi felelősséggel tartozik cselekedetéért és ekképpen már nem tekinthető gyermeknek, hanem - kivételesen - fiatalkorúnak fog minősülni.

---

<sup>1</sup> A hatályos jogszabályokra való hivatkozáskor a 2023. április 30. napján hatályban lévő szöveget kell ez alatt érteni.

<sup>2</sup> Európa néhány országában még a hazainál is alacsonyabb ez az életkor, Írországból a 7. életévhez, Angliában a 10. életévhez, Skóciában a 8. életévhez kötődik (Belovics Ervin: Büntetőjog I. Általános rész, HVG ORAC Kft., Budapest, 2018., 218. o.).

<sup>3</sup> BH. 1987. 267. szerint, a 18. születésnap elmúltával, azaz a következő nap 0. órájától már nem fiatalkorú a terhelt, hanem felnőttkorú. A 4. számú BK vélemény a) pontja szerint is, a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések összességét tekintve, főszabály szerint fiatalkorú az a személy, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét már betöltötte (tizennegyedik születésnapot követő nap), míg kivételes esetekben (ld. Btk. 16. §), aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét már betöltötte (tizenkettedik születésnapot követő nap), a fiatalkor felső határa pedig a tizennyolcadik életév (e napon az elkövető még fiatalkorú).

<sup>4</sup> Bánáti János - Belegi József - Belovics Ervin (szerk.) - Erdei Árpád (szerk.) - Farkas Ákos - Kónya István: A büntetőeljárás törvény magyarázata, HVG ORAC Kft., Budapest, 2018. 345. o.

Ezzel teljesen paralel módon fogalmaz a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 678. § (1) bekezdése, amikor a fiatalkorú elleni büntetőeljárás hatályát úgy határozza meg, hogy azzal szemben van helye ennek a külön eljárásnak, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.

## **1.2. A kényszerintézkedések rendszerszintű bemutatása (céljuk, törvényességük, csoportosításuk)**

A kényszerintézkedések szabályozását a büntetőeljárás törvényben találjuk, a Nyolcadik Rész XLIII. fejezetében olvasható. A törvény a kényszerintézkedésekre adekvát fogalmat nem határoz meg, rendeltetésük az, hogy biztosítsák az eljárás lefolytathatóságát, illetve, hogy az eljárás végén kiszabhatók legyenek a büntető anyagi jogi szankciók és ezek végrehajtására is sor kerüljön<sup>5</sup>.

Tényleges tartalmuk meghatározását illetően, ahogy a Be. 271. § (1) bekezdése is, abból kell kiindulni, hogy az Alaptörvény IV. cikke szerint, mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz, ezen alapjogtól másként, mint törvényben meghatározott okból és törvényben szabályozott eljárásban, senkit nem lehet megfosztani; a Be. 2. § (2)-(3) bekezdései úgyszintén az alapjogvédelem biztosítékául szolgálnak, az ezeknek való megfelelés jelenti a törvényességet a kényszerintézkedések alkalmazásakor.

A kényszerintézkedések - a céljuktól függően - korlátozzák vagy akár meg is fosztják az érintettet az alapvető jogai gyakorlásától. De az alapjogvédelemnek az is része, a kényszerintézkedés alkalmazása szükséges és arányos a kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél érdekében<sup>6</sup>. E követelmények a Be. 271. § (1) és (2) bekezdéseiben érhető tetten.

A szükségesség azt jelenti, hogy az alapjog korlátozása csak annyi ideig tart és csak olyan mértékű, amíg arra valóban szükség van az elérni kívánt cél érdekében. Az arányosság azt jelenti, hogy az elérni kívánt célt és az alapjog korlátozását összevetve, a cél érdekében a legkisebb korlátozással járó kényszerintézkedés alkalmazásra kerül sor, ha egyáltalán kényszerintézkedést kell alkalmazni. És

---

<sup>5</sup> Bánáti János - Belegi József - Belovics Ervin (szerk.) - Erdei Árpád (szerk.) - Farkas Ákos - Kónya István: A büntetőeljárás törvény magyarázata, HVG ORAC Kft., 2018. 345. o.

<sup>6</sup> 64/1991. (XII. 17.) AB határozat

végül a fokozatosságot is említeni kell, melynek figyelembevételével az alapvető jogokat legkevésbé korlátozó kényszerintézkedés alkalmazásának meg kell előznie a legsúlyosabb kényszerintézkedését. Több olyan rendelkezést is olvashatunk a kényszerintézkedések szabályozásánál, melyből kitűnik, hogy a törvény a fokozatosság elvét mennyire hangsúlyozza. Kettőt is ki is emelek. Az egyik a Be. 277. § (4) bekezdése, mely a letartóztatás elrendelésekor az alapfeltételeken kívül további szempontok mérlegelését is kötelezővé teszi a bíróság számára, míg a Be. 295. § szerint, a távollátás és a bűnügyi felügyelet fenntartása vagy meghosszabbítása esetén hivatalból kell vizsgálni az enyhébb magatartási szabályok előírásának lehetőségét.

Vannak olyan jogok, melyeknek érvényesülniük kell akkor is, ha az érintettel szemben valamely kényszerintézkedést elrendelik, illetve végrehajtják, így az emberi méltóságát az érintettnek tiszteletben kell tartani, a magánélete védelmét, a büntetőeljárással össze nem függő személyes körülményei védelmét szem előtt kell tartani és a szükségtelen károkozás tilalmának deklarálásával mindezeket az elrendelő és a végrehajtásban közreműködők részére egyaránt kötelezettséggé tesz a törvény<sup>7</sup>.

Az egyes kényszerintézkedések lehetnek vagyont érintő, azaz tulajdonjogot korlátozó kényszerintézkedések, ez a kutatás, a motozás, a lefoglalás, a zár alá vétel és az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele. Továbbá lehetnek személyi szabadságot érintőek, ezek az őrizet, a távollátás, a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés. Az őrizet kivételével a többi négyet nevezi a törvény személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésnek. A kényszerintézkedéseknek ezt a csoportját, nevükből is kitűnően, csak a bíróság alkalmazhatja, figyelemmel az alapjogot jelentős mértékben korlátozó mivoltukra, míg a többi, vagyont érintő kényszerintézkedés alkalmazását a nyomozó hatóság és az ügyészség is elrendelheti.

A Be. ezen osztályozásán felül megkülönböztethetjük úgy is a kényszerintézkedéseket, hogy milyen alapjogot korlátoz. A távollátás és a bűnügyi felügyelet esetében a szabad mozgás és a lakóhely, a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog korlátozásáról van szó, tehát csak alapjog

---

<sup>7</sup> Be. 271.§ (3)-(6) bekezdései

korlátozása történik, míg a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés a személyi szabadságot teljes mértékben elvonja az érintettől, attól őt megfosztja<sup>8</sup>.

Lényeges különbségtétel az is, hogy az érintett a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés esetén csak a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy lehet, míg a többi kényszerintézkedés esetén olyan személy is lehet érintett, aki az eljárásban egyáltalán nem vesz részt. Az ideiglenes kényszergyógykezelés esetén pedig olyan terheltről van szó, akinek kóros elmeállapotát már a nyomozás folyamán megállapították. A jogalkotó által méltányolható, konkrétan körülírt és taxatív meghatározott célok, melynek érdekében alapvető jogok korlátozására vagy teljes elvonásukra egyáltalán sor kerülhet<sup>9</sup>, a Be. 276. § (2) bekezdése alapján a következők:

- a terhelt jelenlétének biztosítása,
- a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása és
- a bűnisméltés lehetőségének megakadályozása érdekében.

A terhelt jelenlétének biztosítására alkalmas kényszerintézkedés a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás, a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozására a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás és a távollattás egyaránt alkalmas lehet, míg a bűnisméltés lehetőségének megakadályozására mind a távollattás, mind pedig az előzetes kényszergyógykezelés szolgálhat. A jogalkalmazót segittendő, a célok és az intézkedések ilyenentén összepárosittását maga a Be. elvégzi<sup>10</sup>.

Arra a kérdésre keresve a választ, hogy alkalmazható-e egymás mellett egyszerre több kényszerintézkedés is, a Be. 277. § (3) bekezdésében olvasható az a felhatalmazás, hogy a jogalkalmazó a távollattást és a bűnügyi felügyeletet alkalmazhatja egy időben, ugyanazon terhelttel szemben, míg a többitt csak önállóan, véleményem szerint azon nyilvánvaló okból, hogy a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés egyaránt teljesen elvonja a terhelt személyi szabadságát.

A személyi szabadságot érintő kényszerintézkedésekről minden esetben a bíróság dönt mind vádemelést megelőzően, mind azt követően. A vádemelést megelőzően azonban ezt csak az ügyészszég

---

<sup>8</sup> Tóth Mihály definittiója szerint: „A kényszerintézkedések olyan hatósági aktusok, amelyek a büntetőeljárás eredményessége vagy rendje érdekében törvényi felhatalmazás alapján állampolgári jogokat sértenek, illetve korlátoznak.” Belovics Ervin - Tóth Mihály: Büntető eljárásjog. HVG-ORAC, Budapest, 2017. 195. o.

<sup>9</sup> A kényszerintézkedések céljával részletesebben fogok foglalkozni a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések elrendelésének feltételeiről szóló fejezetben.

<sup>10</sup> Be. 277. § (1) - (2), (4) és (5) bekezdései

kezdeményezésére teheti meg, csak akkor dönthet kényszerintézkedésről, ha erre az ügyészség indítványt tesz, hivatalból nincs helye döntéshozatalnak. Van azonban egy kivétel, amikor a bíróság nem az ügyészség, hanem a sértett indítványára dönt a kényszerintézkedés alkalmazásáról, ez pedig a sértett által elrendelt indítványozott távoltartás. A sértettnek az indítványát az ügyészségre kell benyújtania, aki az indítványt az ügy irataival együtt - anélkül, hogy az indítványban foglaltakra érdemben reagálna, amely kimondottan tiltott - köteles a bíróságnak benyújtani.

A bíróság sem a vádemelés előtt, sem a vádemelés után, a kényszerintézkedés alkalmazásával összefüggésben az ügyészség indítványához nincs kötve. A bíróság adott esetben vagy osztja az ügyészség álláspontját, mert maga is úgy látja, hogy a kényszerintézkedés elrendelésének feltételei fennállnak vagy pedig dönthet úgy is, hogy az indítványnak nem ad helyt, mert a feltételek nem állnak fenn. A Be. azonban korlátozza a bíróság döntési jogkörét abban a tekintetben, ha el akar térni az ügyészség által indítványozott kényszerintézkedés alkalmazásától, „a többen benne foglaltatik a kevesebb” elve alapján<sup>11</sup>, mert a terheltre nézve az ügyészség által indítványozottnál súlyosabb kényszerintézkedést nem alkalmazhat, ennek részletszabályait a Be. 278. § (3) bekezdésében olvashatjuk.

A bíróság a vádemelés előtt letartóztatás helyett távoltartást, bűnügyi felügyeletet, vagy távoltartást és bűnügyi felügyeletet rendelhet el, az ügyészség által indítványozott távoltartás helyett enyhébb magatartási szabályok előírásával bűnügyi felügyeletet rendelhet el, bűnügyi felügyelet mellett távoltartást is, vagy bűnügyi felügyelet helyett távoltartást rendelhet el, előzetes kényszergyógykezelés helyett távoltartást, bűnügyi felügyeletet, bűnügyi felügyeletet és távoltartást vagy letartóztatást rendelhet el, valamint, az indítványozott magatartási szabálynál enyhébb vagy attól eltérő magatartási szabályt is előírhat<sup>12</sup>.

---

<sup>11</sup> Bánáti János - Belegi József - Belovics Ervin (szerk.) - Erdei Árpád (szerk.) - Farkas Ákos - Kónya István: A büntetőeljárás törvény magyarázata, HVG ORAC Kft., 2018. 364. o.

<sup>12</sup> Fiatalkorú terhelt esetében annak tényleges vizsgálata, hogy a letartóztatás helyett enyhébb kényszerintézkedés alkalmazására sor kerülhet-e, még nagyobb jelentőséggel bír.



## 2. Nemzetközi kitekintés

A dolgozat témája megkívánja, hogy a magyar szabályozásnak alapot adó, olykor azt formáló, vele szemben elvárásokat támasztó, konkrét nemzetközi jogi dokumentumokat - és helyenként bírói esetjogot is - felhívjak. A nemzetközi jog itt említett dokumentumai a 18. évüket be nem töltött személyekkel kapcsolatban egyaránt megfogalmazzák alapvető feltételeket, kritériumokat a velük szemben folytatott eljárásokkal kapcsolatban, kifejezetten a fogvatartásuk esetére is, valamint kitérnek a nekik nyújtott eljárásbeli - a felnőttkorúakhoz képest többlet - garanciákra is.

### 2.1. A Gyermekjogi Egyezmény

A gyermekek jogait tartalmazó első, jogilag is kötelező érvényű nemzetközi dokumentum az Egyesült Nemzetek Szervezete égisze alatt született, a Gyermek jogairól szóló Egyezmény<sup>13</sup> (a továbbiakban e fejezetben: Egyezmény), melyet New Yorkban, 1989. november 20. napján írtak alá és amelynek ma már a Föld minden országa - az Amerikai Egyesült Államok kivételével - a részese, magára nézve kötelező érvényűnek ismerte el.

Az Egyezmény megalkotta a saját fogalmát arra, hogy kit tekint gyermeknek. Az 1. cikk szerint az a személy tekinthető gyermeknek, aki a 18. életévét még nem töltötte be, kivéve, ha a rá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már eléri. Az Egyezmény szövegének - öt kontinensről érkezett - bölcs megfogalmazói arra is gondoltak, hogy az Egyezmény által védett gyermek olyan helyzetbe kerül, hogy az igazságszolgáltatás alanyává válik, de az Egyezmény által kinyilvánított, a gyermek mindenképp felett álló, legfőbb érdekének ebben az esetben is érvényesülnie kell<sup>14</sup>.

Ezért az Egyezményt olvasva, a 37. és 40. cikkben olyan, tilalom és kötelezettség formájában megfogalmazott előírásokat találunk, melyet a fogva lévő fiatalokúra, azaz, az Egyezmény szempontjából szabadságától megfosztott gyermekekre vonatkozik, az ő védelme érdekében születtek.

---

<sup>13</sup> A Gyermekjogi Egyezmény az 1991. évi LXIV. törvénnyel történt kihirdetésével, 1991. november 22. napjától része a magyar jogrendszernek.

<sup>14</sup> Az ENSZ nem csupán az Egyezmény megalkotásával védi a gyermek legfőbb érdekét, több közgyűlési határozat és ajánlás foglalkozik kifejezetten a fiatalokkal kapcsolatos igazságszolgáltatással szemben támasztott követelményekkel („Pekingi Szabályok”), a velük szemben alkalmazott szabadságelvonással („Havannai Szabályok”), a fiatalok bűnözésének megelőzésével (Rijadi Iránymutatások”).

Általánosságban, a 37. cikk b) pontja a törvénytelen vagy önkényes szabadságelvonás tilalmát<sup>15</sup> deklarálja, a 37. cikk c) pontja a szabadságától megfosztott gyermek emberi méltóságának megőrzése<sup>16</sup>, tiszteletben tartása kötelezettségét írja elő, az életkori szükségleteinek legteljesebb figyelembevételével, a 37. cikk c) pontja pedig a biztosítandó eljárási garanciákat taglalja: a jogsegély vagy más segítség nyújtása<sup>17</sup>, a szabadság elvonással kapcsolatosan jogorvoslat igénybevételének lehetőségének biztosítása, a családjával való kapcsolattartás biztosítása a szabadságelvonás ideje alatt, a független és pártatlan hatóság előtti eljáráshoz való jog, valamint, hogy a szabadságától való megfosztását követően ügyében minél hamarabb szülessen döntés.

Az Egyezmény 40. cikke pedig kifejezetten a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermeket védő részletszabályokat tartalmaz. Az ilyen gyermekkel való, az eljárás során vele való bánásmódnak az 1. pontban deklarált, az Egyezmény szerint egyedüli elfogadható célja az, a gyermek mások emberi jogai és méltósága tiszteletben tartását elsajátíthassa, a társadalomba való beilleszkedését és az abban való építő jellegű részvételét elősegítse<sup>18</sup>.

Olyan alapelveket olvashatunk a 40. cikk 2. pontjában, mint a nullum crimen sine lege, vagy az ártatlanság védelme, a 3. pont pedig előírásokat tartalmaz arra, hogy a részes államoknak életkori küszöböt kell meghatározni, mely alatt a gyermeket bűncselekmény elkövetésével gyanúsítani, vádolni egyáltalán nem lehet, azaz a büntethetőség életkori minimumát szabályozni szükséges, valamint a bírói eljárás mellőzésének lehetőségét meg kell teremteni, alternatív eljárást kell kidolgozni olyan formában, hogy az emberi jogok és az eljárási garanciák ekkor is érvényesüljenek.

Az Egyezmény, a nemzetközi szerződések között ritka tulajdonsággal bír, különösen ha a ratifikáló államok nagy számát is figyelembe vesszük, ugyanis a benne foglaltak teljesítéséről a részes feleknek meghatározott időközönként jelentést kell küldenie az ENSZ 1991 óta létező, mára 18 tagúvá bővült Gyermekjogi Bizottságának, amely a benne foglaltakat vizsgálhatja, akár a helyszínen is, valamint az Egyezmény Harmadik Fakultatív Jegyzőkönyve szerint, 2014. április 14. óta, a gyermekek egyénileg, közvetlenül tehetnek panaszt az Egyezmény rendelkezéseinek megsértése miatt a Gyermekjogi Bizottság előtt.

---

<sup>15</sup> lásd: Be. 2. § (2) bekezdése

<sup>16</sup> lásd: Be. 2. § (1) bekezdése

<sup>17</sup> lásd: Be. 682. § (1) bekezdése

<sup>18</sup> Ez a cél egyértelműen visszaköszön a Be. 677. §-ban.

## 2.2. Az Európa Tanács

Az Európa Tanács tevékenységének köszönhetően, az Emberi Jogok Európai Egyezménye<sup>19</sup> (a továbbiakban e fejezetben: EJEE) 1950. november 4. napján, Rómában született, az Európa Tanács valamennyi tagállama ratifikálta<sup>20</sup>. Az Európa Tanács dokumentumai az Egyezmény fogalom meghatározását alkalmazzák, az EJEE nem ad külön definíciót arra, hogy ki tekinthető gyermeknek.

Elsősorban az EJEE 5. cikke érdemel figyelmet, mely a szabadsághoz és a biztonsághoz való jogról szól, de e rendelkezések nem tesznek különbséget felnőtt és gyermek között. Az EJEE 5. cikke 1. pontja általános tilalomként fogalmazza meg e jog megsértését, ugyanakkor megfogalmazza azokat az okokat is, kimerítően, mely esetekben a szabadság elvonása, kizárólag nemzeti jogszabály felhatalmazása alapján, megengedett az EJEE szerint. Ezek a felhatalmazások a szabadság elvonására, minden esetben a törvényes őrizetet, a törvényes letartóztatást jelenti és jól körülírt, konkrét célhoz köti, azokat e pontok (a)-f) pontok) egyike alapján kell megindokolni. Az 5. cikk 2-4. pontjai a letartóztatott vagy őrizetbe vett személy számára biztosítandó eljárási garanciákat nevesíti. Az Európa Tanács keretein belül működő, a strasbourg-i székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban e fejezetben: EJEB), kiterjedt ítélkezési gyakorlata a gyermekek jogait is többször érintette, kifejezetten az EJEE ezen pontjait kapcsán.

Az 5. cikk 1. pont c) alpontja szerinti letartóztatás a bíróság értelmezésében azt jelenti, amikor valakit őrizetbe vesznek annak gyanúja miatt, hogy bűncselekményt követett el, vagy vizsgálati fogságban tartanak. A letartóztatás az egyén őrizetbe vételével kezdődik és az elsőfokú bíróság által az ügy érdeme tekintetében hozott döntéssel ér véget<sup>21</sup>.

---

<sup>19</sup> Az Európa Tanácshoz Magyarország 1990-ben csatlakozott, melyet az 1991. évi LXXI. törvény hirdetett ki, az EJEE-t az 1993. évi XXXI. törvény hirdette ki és 2005. november 24. napjától hatályos.

<sup>20</sup> Még Oroszország is, akit 2022. március 16. napján a Miniszteri Bizottság a tagjai sorából kizárt. Ettől eltekintve, a Gyermekjogi Egyezmény és az EJEE részesei ugyanazok az államok.

<sup>21</sup> EJEB, *Idalov kontra Oroszország* (5826/03), 2012. május 22., 112. bek. (forrás: Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015. [https://www.echr.coe.int/documents/handbook\\_rights\\_child\\_hun.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/handbook_rights_child_hun.pdf))

Az EJEB úgy értelmezi az 5. cikk (1) bekezdésének c) pontját és az 5. cikk (3) bekezdését, hogy egy személy bűncselekmény elkövetésének ésszerűen fennálló gyanúja esetén helyezhető letartóztatásba. A letartóztatás hosszát tekintve, a bíróság szerint az nem haladhatja meg az ésszerű időtartamot és azt meghatározott időközönként felül kell vizsgálni és minél tovább tart az őrizet, annál nyomatékosabb indokokkal kell azt alátámasztani. Az EJEB ítélkezési gyakorlata szerint, a bűncselekménnyel vádolt személyt a tárgyalásig mindig szabadon kell engedni, kivéve akkor, ha bizonyítékkal lehet alátámasztani azt, hogy „releváns és elégséges” indok áll fenn az őrizet fenntartására<sup>22</sup>.

Az EJEB a letartóztatás alkalmazásakor négy alapvető és elfogadható okot határozott meg a szabadon bocsátás elutasítására: a szökés kockázatát, az eljárás más módon történő veszélyeztetését, további bűncselekmények elkövetésének veszélyét és a közrend megzavarásának veszélyét. Ezen túlmenően a letartóztatás fenntartásának szigorúan szükségesnek kell lennie és vizsgálni kell minden körülményt, amely a szabadságelvonás folytatását indokoló tényleges közérdekű követelmény létezése mellett vagy ellen szól<sup>23</sup>.

A gyermekeket érintő ügyekben az EJEB külön is megköveteli, hogy a letartóztatáskor, a pro és kontra érvek mérlegelésekor, figyelemmel kell lenni a gyermek életkorára, a letartóztatásnak csak végső esetben van helye egy gyermekkel szemben és a lehető legrövidebb ideig kell, hogy tartson<sup>24</sup>. Ebből az érvelésből az is következik, hogy mindig vizsgálni kell a letartóztatás alternatíváit<sup>25</sup>, továbbá, különösen arra kell gondot fordítani, hogy a gyermekeket érintő ügyeket a lehető leghamarabb megtárgyalják<sup>26</sup>.

---

<sup>22</sup> EJEB, Smirnova kontra Oroszország (46133/99 és 48183/99), 2003. július 24., 58. bek. (forrás: Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015. [https://www.echr.coe.int/documents/handbook\\_rights\\_child\\_hun.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/handbook_rights_child_hun.pdf))

<sup>23</sup> EJEB, Ladent kontra Lengyelország (11036/03), 2008. március 18., 55. bek. (forrás: Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015. [https://www.echr.coe.int/documents/handbook\\_rights\\_child\\_hun.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/handbook_rights_child_hun.pdf))

<sup>24</sup> EJEB, Korneykova kontra Ukrajna (39884/05), 2012. január 19., 43-44. bek. Lásd még: Selçuk kontra Törökország (21768/02), 2006. január 10., 35-36. bek.; EJEB, J.M. kontra Dánia (34421/09), 2012. november 13., 63. bek. (forrás: Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015. [https://www.echr.coe.int/documents/handbook\\_rights\\_child\\_hun.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/handbook_rights_child_hun.pdf))

<sup>25</sup> EJEB, Dinç és Çakır kontra Törökország (66066/09), 2013. július 9., 63. bek. (elérhető francia nyelven); EJEB, Güveç kontra Törökország (70337/01), 2009. január 20., 108. bek. (forrás: Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015. [https://www.echr.coe.int/documents/handbook\\_rights\\_child\\_hun.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/handbook_rights_child_hun.pdf))

<sup>26</sup> EJEB, Kuptsov és Kuptsova kontra Oroszország (6110/03), 2011. március 3., 91. bek.; EJEB, Nart kontra Törökország (20817/04), 2008. május 6. (forrás: Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015. [https://www.echr.coe.int/documents/handbook\\_rights\\_child\\_hun.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/handbook_rights_child_hun.pdf))

Említeni szükséges még az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010. november 17. napján elfogadott, a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatását, mely szerint „a gyermekbarát igazságszolgáltatás olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, figyelembe véve az alábbiakban felsorolt elveket, megfelelően tekintetbe véve a gyermek érettségét, értelmi szintjét és az ügy körülményeit. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó és azokra koncentrált, tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jogot<sup>27</sup>.” A fogalom meghatározás kulcsszavai a gyermek érettsége, kora és értelmi képességei, melyekre minden ügytípusban és az eljárások minden szakaszában kiemelt hangsúlyt kell fektetni.

### **2.3. Európai Unió**

Az Európai Unió elsődleges jogforrásaiban, jóllehet a szervezet gyökerei az Európai Szén - és Acélközösség létrehozásáig, 1951-ig nyúlnak vissza, a gyermekek jogaival kapcsolatos kifejezett rendelkezést először a Lisszaboni Szerződésben<sup>28</sup> olvashatunk, azzal együtt, hogy a Gyermekjogi Egyezmény és az EJEE részesei voltak ezt megelőzően is az egyes tagállamok, a gyermekek jogai az általános emberi jogok keretében érvényesültek az Európai Unióban.

Az Európai Unió jogi aktusai nem adnak egységes fogalom meghatározást arra, hogy ki a gyermek, az egyes szabályozási területek külön-külön deklarálják, hogy az adott helyzetben gyermeknek ki tekinthető, mely nem minden esetben a kiskorúság tényén alapul<sup>29</sup>.

Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (3) bekezdése előírást fogalmaz meg elsősorban az Unió számára azzal, hogy „Az Unió ... előmozdítja ... a gyermekek védelmét”. A Lisszaboni Szerződéssel egy időben hatályossá váló Alapjogi Charta tartalmazza kifejezetten a gyermekek jogait.

---

<sup>27</sup> az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról <https://rm.coe.int/16806a4541>

<sup>28</sup> A Lisszaboni Szerződés 2009. december 1. napján lépett hatályba.

<sup>29</sup> Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015. 18. o.

A 24. cikk három elvet rögzít a gyermekekkel kapcsolatban, melyeknek általánosságban kell érvényesülniük és mindhárom jelentőséggel bír a dolgozatom témája szempontjából:

- a gyermek életkorának és érettségének megfelelően, lehetőséget kell kapjon a véleménye szabadon történő kifejtésére (24. cikk (1) bekezdése),
- valamennyi, a gyermekkel kapcsolatos tevékenység során a Gyermejjogi Egyezményből már ismert mindenek felett álló érdekek figyelembevétele (24. cikk (2) bekezdése),
- mindkét szülőjével való rendszeres, közvetlen és személyes kapcsolattartás (24. cikk (3) bekezdése).

Ki szeretném még emelni az Európai Unió jogalkotási folyamatából a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló, az Európai Parlament és a Tanács (EU) (2016. május 11.) 2016/800 irányelvét<sup>30</sup>. E jogi aktus a gyanúsított vagy vádlott felnőttek esetében alkalmazandó biztosítékokat egészíti ki, a gyermekekre fókuszálva, ezért az irányelv kifejezetten megfogalmazza, hogy gyermeknek a 18 év alatti személyt tekinti. Az irányelv deklarált célja az, hogy eljárási biztosítékokat hozzon létre annak garantálására, hogy a büntetőeljárás során a gyanúsított vagy a vádlott gyermekek képesek legyenek az ilyen eljárások megértésére és követésére, valamint a tisztességes eljáráshoz való joguk gyakorlására, továbbá, hogy megelőzhető legyen a gyermekek bűnisméltése és elősegíthető legyen társadalmi beilleszkedésük<sup>31</sup>.

Az irányelv 10. cikke foglalkozik a szabadságelvonás korlátozásával. A hiteles magyar fordítás szó szerint értendő, a két bekezdésben foglalt részletek lényegét tömören megvilágítja, a gyermek szabadságának elvonása csak a lehető legrövidebb ideig tartható fenn és annak is a legvégső eszköznek kell lennie, térben és időben szigorú korlátok közé kell szorítani. Az (1) bekezdésben az Európai Tanács Gyermekebarát igazságszolgáltatásról szóló irányelvéből is ismert kulcs szavakat olvashatunk, hogy a gyermek életkora, sajátos helyzete és az ügy körülményeinek kell kiemelt fontosságot tanúsítani a fogva tartás elrendelésekor. A (2) bekezdés a jogorvoslati jogot biztosító eljárásban született, felülbíráható, indokolt határozattal elrendelt fogvatartást tart megengedhetőnek, melyet ésszerű időszakonként felül kell vizsgálni, akár hivatalból, akár a gyermek kérelmére is és ezen eljárások sürgőséggel, azaz soron kívül kell, hogy lefolytatásra kerüljenek.

---

<sup>30</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0800&from=CS>

<sup>31</sup> Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/800 irányelv (1) preambulumbekkezdése

### 3. Személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések régen

#### 3.1. A fiatalkorúakkal szembeni kényszerintézkedések korábban - az előző szabályozások<sup>32</sup> bemutatása

A kényszerintézkedések rendeltetése annak biztosítása, hogy az eljárás lefolytatható legyen, valamint, hogy sor kerülhessen a büntető anyagi jogi szankciók kiszabására, illetve később a végrehajtásukra. A korábbi jogszabályok bemutatásakor csak arra szorítkoztam ebben a fejezetben, hogy volt-e szabályozás az ügydöntő határozat meghozatalát megelőzően történő fogvatartásra, elrendelésük indokául milyen ok szolgált és külön rendelkezést tartalmaztak-e a fiatalkorúakra vonatkozóan.

##### 3.1.1. A bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk

A bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk<sup>33</sup> (a továbbiakban: Bp.) a mai fogalmaink szerinti kényszerintézkedésként az előzetes letartóztatást és a vizsgálati fogságot szabályozta a XI. fejezetben, magát a kényszerintézkedés fogalmat nem használta.

Az előzetes letartóztatás elrendelésének feltételei a következők voltak a 141. § szerint:

- tettenkapás esetében, ha a „tettenkapott” kiléte azonnal nem volt megállapítható;
- ha a terhelt megszökött, vagy azzal a céllal, hogy magát a bünvádi eljárás elől elvonja, elrejtőzött és utóbb a hatóságnál önként nem jelentkezett, továbbá, ha bizonyíték volt arra nézve, hogy a terhelt a szökésre előkészületeket tett, vagy ha megszökésétől kellett tartani azért, mert állandó tartózkodóhelye vagy rendes keresetforrása nincs, vagy mert ismeretlen és magát igazolni nem tudja, vagy az alkalmazandó büntetésnek előrelátható nagyságánál fogva ettől alaposan lehet tartani;

---

<sup>32</sup> A korábbi, már hatályon kívül helyezett jogszabályok bemutatásakor a hatályba lépésük napján irányadó megszövegezésüket vettem figyelembe.

<sup>33</sup> Az 1900. január 1. napján hatályba lépett első hazai büntető eljárási kódex eredeti szövege a <https://1000ev.hu/weboldalon/olvashato:https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=89600033.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei?keyword%3D1896.%2520%25C3%25A9vi%2520XXXIII.%2520t%25C3%25B6rv%25C3%25A9nycikk>

- ha bizonyíték volt arra nézve, hogy a terhelt valamely tetteért, részest, orgazdát, bűnpártolót vagy tanút hamis vallomás tételére, vagy a vallomás megtagadására, illetőleg szakértőt hamis véleményadásra bírni, vagy a bűncselekmény nyomait megsemmisíteni, megváltoztatni vagy elrejtteni törekedett vagy törekszik;
- ha a terhelt nem magyar állampolgár és alaposan tartani kellett attól, hogy szabadlábban hagyása esetében a hatóság újabb idézésére nem fog megjelenni;
- végül az is oka lehetett a letartóztatásnak, hogy ha a terhelt az ellene indított eljárás alatt újabb büntetést vagy vétségeket követett el, vagy ha bizonyíték forog fenn arra, hogy a terhelt a megkísérelt büntetést vagy vétség végrehajtásával vagy azzal fenyegetőzött, hogy újabb büntetést vagy vétséget fog elkövetni.

Ehhez képest a vizsgálati fogság elrendelésének csak az volt a feltétele a 148. § alapján, hogy „vizsgálati fogság rendelhető el ama terhelt ellen, a ki kihallgatása után is büntetést vagy vétség nyomatókos gyanuja alatt marad s ki ellen a 141. § 2-5. pontjaiban meghatározott egy vagy több ténykörülmeny forog fenn”.

A Bp. eredetileg a fiatalokúakra külön szabályt nem alkotott sem az előzetes letartóztatás, sem a vizsgálati fogság kapcsán, de az előzetes letartóztatásban lévők és a vizsgálati foglyok elhelyezése és a velük való bánásmódra vonatkozó szabályok között megemlíti, hogy a fiatal egyéneket a „rovott előéletű” vagy idősebb foglyokkal nem szabad összezárni.

1913. április 12. napján kihirdetésre került a fiatalokúak bíróságáról szóló 1913. évi VII. törvénycikk<sup>34</sup>, melynek 21. § szerint, ha a bíró akár a fiatalokú életkora, erkölcsi romlottsága vagy veszélyes természete miatt, akár azért, mert helyben vagy a közelben nem volt található az ő gondozására alkalmas egyén, egyesület vagy intézet, akár más fontos okból a 19. § értelmében nem intézkedhetett, a fiatalokút, amennyiben erre szükség volt, a bírósági fogház helyiségében helyezhette őrizet alá. Az őrizet tartama a tizenöt napot rendszerint nem haladhatta meg, súlyosabb esetekben a fiatalokúak törvényszéki tanácsa (35. §) az őrizet tartalmát az ügyész előterjesztésére esetről-esetre egy-egy hónappal meghosszabbíthatta. E törvénycikk is rögzítette, hogy a fiatalokút

---

<sup>34</sup> Ez a törvénycikk vezette be azt a - 2011. augusztus 31. napjáig fennállt - kizárólagos illetékességi okot, hogy a székhelyi járásbíróságok folytatják le a fiatalokúakkal szemben a büntetőeljárás.



az erkölcsi állapotára veszélyes letartóztatottaktól elkülönítve kell őrizni és munkával kell foglalkoztatni, valamint kifejezetten kimondta, hogy a Bp.-ban szabályozott előzetes letartóztatásnak és vizsgálati fogságnak nem volt helye a fiatalokkal szemben.

### *3.1.2. A büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény és a büntető eljárásról szóló 1962. évi 8. törvényerejű rendelet*

A megalkotásakor irányadó szovjet eljárási törvény szerinti szocialista alapelvekre épülve született meg a Bp.-t felváltó, a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény, majd a büntető eljárásról szóló 1962. évi 8. törvényerejű rendelet, mindkettő viszonylag rövidebb ideig volt hatályban<sup>35</sup>, mindkettő a nyomozás eljárási szabályai közé helyezte a kényszerintézkedésekre vonatkozó szabályokat.

Az 1951. évi III. törvény az előzetes letartóztatást (97.§) és az elmebeteg terhelt előzetes biztonsági őrizetbe helyezését szabályozta (105.§). Az előzetes letartóztatásra négy ok szolgáltatott indokot:

- ha a tettenért terhelt kiléte nem volt megállapítható;
- ha a terhelt megszökött, a hatóság elől elrejtőzött, vagy ha a terhére rótt cselekmény büntetésének súlyosságánál fogva vagy egyéb okból szökésétől vagy elrejtőzésétől kellett tartani;
- ha alaposan feltehető volt, hogy a terhelt szabadlábon hagyása esetén a bűncselekmény felderítését megghiúsítaná vagy megnehezítené,
- a negyedik pedig az volt, hogy ha a terhelt az eljárás alatt újabb büntetést követett el, úgyszintén akkor is, ha a terhelt kijelentése alapján vagy egyébként attól lehet tartani, hogy szabadlábon hagyása esetén az általa megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt végrehajtaná vagy újabb büntetést követne el.

Az elmebeteg terhelt esetében a törvény megengedte és kifejezetten az ügyészt jogosította fel arra, hogy azt az elmebeteg terheltet, akit előreláthatólag biztonsági őrizetbe<sup>36</sup> kell helyezni, vegyék őrizetbe és őt ideiglenes biztonsági őrizet végett erre rendelt intézetbe utalhatja. Az előzetes

---

<sup>35</sup> Az 1951. évi III. törvény 1952. január 1. napjától 1963 június 30. napjáig, míg a törvényerejű rendelet 1963. július 1. napjától 1973. december 31. napjáig volt hatályban.

<sup>36</sup> A jogszabály a Büntető Törvénykönyv Általános Részéről szóló 1950. évi II. törvény (Bt.) 49. § szerinti biztonsági őrizet utal.

letartóztatás tartamára és végrehajtására vonatkozó szabályok az ideiglenes biztonsági őrizet tekintetében is megfelelően irányadók voltak. A törvény a fiatalkorú terheltre vonatkozóan nem tartalmazott rendelkezést, mint ahogy a Btá. sem, a 253. § felhatalmazást adott az igazságügyminiszter számára a fiatalkorúak bíróságainak szervezésére és a fiatalkorúak elleni büntető eljárásra vonatkozó rendelkezések rendelettel való megállapítására. Az 1951. évi 34. számú törvényerejű rendelet (Ftvr.) tartalmazta a fiatalkorúakra vonatkozó eljárási és anyagi szabályokat<sup>37</sup>.

Az 1962. évi 8. törvényerejű rendelet 120. §-a az előzetes letartóztatásnak az elődje által szabályozott okait fenntartotta, azt azonban kiegészítette egy ötödikkel, mely szerint a terhelt előzetes letartóztatására az is okot adott, ha feltehető volt az, hogy a terhelt szabadlábban hagyása az elkövetett bűntett jellege folytán a köznyugalmat zavarná. Az ügyész által, az elmebeteg terhelttel szemben elrendelhető biztonsági intézkedés (128. §) alkalmazásának szabályozása lényegét tekintve az 1951-es törvénnyel azonosnak tekinthető. E törvényerejű rendelet újítása a 127. §-ban a lakhelyelhagyási tilalom alkalmazásának lehetővé tétele volt, mely az előzetes letartóztatás alternatívájaként lett szabályozva, azt azonban nem írta körül szabatosan, hogy milyen tények fennállása esetén lehet ezt az intézkedést alkalmazni.

Elsőként ez az eljárási kódex tartalmazott önálló fejezetet a fiatalkorúakra vonatkozó külön rendelkezések elhelyezésére és itt az előzetes letartóztatásnak további, annak elrendelését szigorító szabályt vezetett be a 328. § -ban, kimondva, hogy fiatalkorúval szemben előzetes letartóztatást az e törvényben megállapított előfeltételek fennállása esetében is csak akkor lehet alkalmazni, ha ez a bűntett különös súlya miatt, vagy azért, mert a fiatalkorú eddigi környezetében meg nem hagyható, szükséges. A végrehajtás helyét illetően is meghatározta, hogy a fiatalkorú előzetes letartóztatását az azt elrendelő hatóság intézkedése szerint vagy a felnőttek letartóztatására rendelt helyiségben, de a fiatalkorú elkülönítése mellett vagy a fiatalkorúak átmeneti elhelyezésére szolgáló intézetben kell fogatosítani.

---

<sup>37</sup> E törvényerejű rendelet az I. Büntetőnovellát is hatályon kívül helyezte.

### 3.1.4. A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény

E jogszabályokat a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény<sup>38</sup> követte, végül a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) volt a jelenlegi Be. közvetlen elődje. Az 1973. évi I. törvény a büntetőeljárás általános szabályait tartalmazó fejezetben önálló cím alatt rendszerezte a kényszerintézkedésekre vonatkozó szabályokat, e fogalmat használva a törvény ezen részében (V. fejezet II. cím). A személy elleni kényszerintézkedések között olvashatjuk az előzetes letartóztatás, az ideiglenes kényszergyógykezelés, a lakhelyelhagyási tilalom, valamint az elővezetés és az őrizet új, törvényben rögzített szabályait.

A csak szabadságvesztés büntetendő cselekményt elkövetővel szemben alkalmazható előzetes letartóztatás okainak bővítését tapasztalhatjuk itt is, mint az előző törvények esetében, mert a lakhelyelhagyási tilalom szabályainak megszegése is indokul szolgált az előzetes letartóztatás elrendelésére. E törvény kitér arra, hogy ki és az eljárás mely szakaszában rendelheti el a kényszerintézkedést, annak időtartamát is szabályozva. Itt olvashatunk már olyan rendelkezéseket is, hogy időszakonként a kényszerintézkedés felülvizsgálatára kell, hogy sor kerüljön.

A fiatakorúakra vonatkozó külön eljárási szabályok között kizárólag az előzetes letartóztatás tekintetében fogalmaz meg szigorúbb szabályokat, egyrészt, hogy az alapfeltételek fennállása esetén még a „bűncselekmény különös súlya”-t mint többletfeltétel meglétét is megköveteli, valamint, a végrehajtás során a felnőtt- és fiatakorúakat el kell különíteni.

### 3.1.5. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény<sup>39</sup>

A régi Be. szövegéhez fűzött indokolásból kitűnően, a jogalkotó amellet tette le a voksát, hogy olyan eljárási kódex szülessen, mely épít a korábbi magyar eljárási hagyományokra, figyelemmel van Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásaira<sup>40</sup>, a nemzetközi tendenciákra és a társadalmi

---

<sup>38</sup> E törvény 1974. január 1. napjától 2003. június 30. napjáig volt hatályban.

<sup>39</sup> A régi Be. 2003. július. 01. napjától 2018. június. 30. napjáig volt hatályban, ennyi idő alatt 89 törvény és 15 alkotmánybírósági határozat érintette a szövegét.

<sup>40</sup> Ennek az eljárási kódexnek akkor kezdődött a kidolgozása (1994), amikor Magyarország már részese lett a Gyermekjogi Egyezménynek.

elvárásokra is. A kényszerintézkedések kapcsán az előzetes letartóztatások számának csökkentését célozta meg, ezért annak hatékony alternatíváit kívánta megteremteni.

A személyhez fűződő kényszerintézkedések között az őrizet, az előzetes letartóztatás, a lakhelyelhagyási tilalom, az ideiglenes kényszergyógykezelés szabályait olvashatjuk, az egyes kényszerintézkedésekre definíciót is ad, abból a szempontból közelítve meg tartalmukat, hogy milyen jogot korlátoz. Különösen szembeötlik az előzetes letartóztatás szabályozása az előző törvényhez képest, mert a régi Be. az elrendelés okain túl, külön is szabályozta a tartamot, a végrehajtást, a soron kívüli eljárást, a megszüntetést, a megszüntetésre vonatkozó indítvány elbírálásának szempontjait. Biztosíték jellege miatt, az útlevél elvétele, az óvadék is itt került szabályozásra.

A fiatalkorúakat érintő külön fejezetet meghagyva, az előzetes letartóztatást emelte ki ez a törvény is, mint közvetlen elődje, fenntartva azt is, hogy a bűncselekménynek különös tárgyi súlya kell, hogy legyen, ahhoz, hogy a fiatalkorú terheltet le lehessen tartóztatni az általános feltételek megléte mellett is. Rögzíti, hogy fiatalkorú esetében a letartóztatást vagy bv. intézetben vagy javítóintézetben kell végrehajtani, erről már a bíróság dönt. Garanciális jellege miatt fontos megemlíteni, hogy e törvény már szabályozta, hogy a fiatalkorú terhelttel szemben meddig tarthat a letartóztatás időtartama a vádirat benyújtását megelőzően, végül kiemelendő a védő jelenléte kötelezővé tétele az ülésen, valamint a fiatalkorú terhelt törvényes képviselőjének, gondozójának biztosított felszólalási jog is.

#### **4. Személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések ma**

##### ***4.1. A Be. koncepciója a régi Be-vel összehasonlítva***

Mint már korábban is írtam, a Be. megalkotásakor<sup>41</sup> a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések rendszere kapcsán mind a részletszabályok, mind a törvény szerkezeti felépítése során a fokozatosság elvét kívánták hangsúlyozni. Maga a törvény ezen része is úgy épül fel, hogy a kényszerintézkedések általános szabályait tematikus rendszerben rögzíti, majd-

---

<sup>41</sup> a büntetőeljárásról szóló T/13972. számú törvényjavaslat

súlyosságuk sorrendje szerint - az egyes kényszerintézkedések részletszabályai következnek azzal, hogy a távoltartás és a bűnügyi felügyelet szabályai részletezését követően a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés esetében csak az ettől való eltérések kerülnek kifejezetten rögzítésre. Bár az őrizet nem tárgya e dolgozatnak, érdemesnek tartom megemlíteni, hogy az őrizet szabályai között újdonság, hogy e kényszerintézkedés tettenérés esetén is alkalmazható, amennyiben az elkövető személyazonossága ismeretlen, ugyancsak novum, hogy nemcsak a letartóztatás valószínűsítése esetén, hanem más - a személyi szabadság korlátozásával járó - kényszerintézkedés esetén is helye lehet az őrizetbe vétel elrendelésének. A Bp.-ben, láthattuk, hogy tettenkapás esetén, az ismeretlen személyazonosságú tettenkapott előzetes letartóztatása volt elrendelhető, ha személyének kiléte azonnal nem volt megállapítható.

Az előzetes letartóztatás elnevezése - szakítva a közel egy évszázada, a Bp. óta rögzült elnevezéssel - lerövidült, letartóztatásra változott. Az elrendelés okaira és a tartamára vonatkozó legtöbb szabály tartalmilag nem módosul a régi Be. szabályaihoz képest, de lényegesen leegyszerűsödtek. Ennek oka abban keresendő, hogy a jogértelmezés megkönnyítése volt a cél.

A fokozatosságot lehetővé téve, a letartóztatás reális és valóságos alternatívájaként jelenik meg a bűnügyi felügyelet, amely gyűjtőfogalomként magában foglalja a régi Be.-ben szabályozott házi őrizetet, lakhelyelhagyási tilalmat, valamint a bűnügyi eltiltást és jelentkezési kötelezettséget.

A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás az egységes büntetőjogi szabályozás részét képezi továbbra is, külön eljárásként, mondhatjuk, hogy hagyományosan önálló fejezetbe foglalva található meg a részletszabályokat. A korábbi szabályozáshoz képest most először a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás célját is deklarálja a törvény. A törvény Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásának megfelelően, a fiatalkorúak elleni külön eljárásban fenntartja az ülnökrendszert, de a pedagógusok mellett lehetőséget biztosít más, speciális szaktudással rendelkező, például a gyermekvédelem szervezetében már tapasztalatot szerzett szakember számára is, hogy az elsőfokú bírói tanács munkájában részt vegyen.

Felismerve, hogy a büntethetőség alsó korhatárának a Btk.-beli leszállítása és a terhelti együttműködés rendszerének fiatalkorúakra történő kiterjesztése fokozott követelményeket támaszt

az eljárás tisztessége és szakszerűsége tekintetében, ezért a törvény a vádemelés előtt is kötelezővé teszi a védő jelenlétét azon a fiatalkorú terhelt részvételével tartott eljárási cselekményen közvetlenül szolgálja a bizonyítást.

Az egyes kényszerintézkedésekkel kapcsolatban az alábbiakat szeretném kiemelni, a régi Be. és a Be. szabályozási koncepcióját illetően.

#### ***4.2. Távoltartás és bűnügyi felügyelet***

A távoltartás jogintézményének jellegén nem változtatott a Be., de a távoltartás már nem csupán a sértett vonatkozásában rendelhető el, hanem olyan személy vonatkozásában is, akitől történő távolmaradás alkalmas lehet a kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél - jelesül a bizonyítás megnehezítésének, megghiúsításának megakadályozása - biztosítására.

A Be. a bűnügyi felügyelet jogintézményében összevonja a régi Be. szerinti lakhelyelhagyási tilalom és házi őrizet szabályait, valamint kiegészíti azokat az eltiltás, valamint a jelentkezési kötelezettség előírásának intézményével. A bíróság a kényszerintézkedés elrendelése során kötelező, valamint az elérni kívánt cél biztosítására alkalmas további, fakultatív magatartási szabályok megállapításáról rendelkezik.

A Be. új funkcióban, a távoltartás és a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak megtartását biztosító intézkedések között szabályozza az óvadék jogintézményét, melynek lényege, hogy óvadék megállapítására minden esetben bűnügyi felügyelet, távoltartás önálló, vagy távoltartás és bűnügyi felügyelet együttes alkalmazása esetén, e kényszerintézkedések magatartási szabályainak megtartása érdekében kerülhet sor. Ugyancsak a távoltartás, illetve a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak megtartását biztosító intézkedés a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazása, amely intézmény a régi Be-hez képest lényegében nem változott.

A Be. a távoltartás régi Be. szerinti korlátozott tartamát a bűnügyi felügyelettel és a letartóztatással már egységesen szabályozza.

A Be. a magatartási szabályok megszegése esetén is, annak jogkövetkezményei meghatározásakor és alkalmazásukkor a fokozatosságra törekszik, a rendbírásztól a letartóztatás alkalmazásáig tartó skála meghatározásával.

A Be. a távoltartás és a bűnügyi felügyelet rendszerébe azzal visz rugalmasságot, hogy lehetővé teszi az eljárás előrehaladásával, a felmerülő újabb körülményekkel összefüggésben, hogy a magatartási szabályokat a bíróság enyhítheti, erre még hivatalból is van lehetősége, vagy az ügyészség indítványára, szigoríthatja. Így a bűnügyi felügyelet kezdeti, adott esetben szigorú magatartási szabályai folyamatosan enyhülhetnek, ahogy azt a kényszerintézkedés alkalmazásával elérni kívánt cél, az eljárás alakulása, a terhelt magatartása megkívánja, illetve megengedi.

#### **4.3. A letartóztatás**

Mivel a személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedések rendszerét a törvény megváltoztatta és az általános szabályokat külön tárgyalja, csupán a letartóztatás tartama, felső határa, végrehajtása, valamint a megszüntetésével kapcsolatos egyes kérdések kerültek külön szabályozásra. A letartóztatás tartama, határídeje a korábbi szabályokkal azonos módon került szabályozásra a vádemelést megelőzően. A vádemelést követően a fenntartás, felülvizsgálat szabályai lényegében a bűnügyi felügyelet szabályai szerint alakulnak, de a letartóztatás maximális időtartamát a törvényi büntetési tételek alapul vételével differenciálja.

#### **4.4. Az előzetes kényszergyógykezelés**

A Be. a terhelt gyógykezelését is magában foglaló, a személyi szabadság elvonásával járó jogintézmény elnevezését megváltoztatja, ezzel annak szeretne nyomatékot adni, hogy a terhelt orvosi kezelésére is sor kerül, már az eljárás ezen szakaszában, tartalmában ugyanakkor érdemi változtatást nem eszközöl a régi Be. szabályaihoz képest.

## 5. A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések elrendelésének általános feltételei<sup>42</sup>

Az alapjogvédelem alapján, a Be. 2. § alapvető rendelkezésére figyelemmel, a törvényalkotónak a szükségesség és arányosság elvének érvényesülése érdekében a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések olyan átalakítását kellett elvégezni, amely biztosítja, hogy szabadságelvonásra vagy szigorúbb kényszerintézkedésre mindig csak a legvégső esetben kerüljön sor. Azzal, ahogyan a kényszerintézkedéseknek általános szabályait kialakítja, a Be. szerkezetileg azt támasztja alá, hogy a kényszerintézkedés elrendelésekor nem a letartóztatástól való esetleges eltérésről kell döntést hozni, szemben a régi Be. alapvetően előzetes letartóztatás központú megközelítésével<sup>43</sup>. A kényszerintézkedések új rendszerében a kényszerintézkedéssel kapcsolatos döntés alapja az, hogy az azt megalapozó általános és különös okok fennállnak vagy hiányoznak. Ezután kerülhet sor arra, hogy a konkrét ügyben a célnak leginkább megfelelő fajta kényszerintézkedés meghatározására kerüljön sor.

A Be. a vádemelést megelőzően, a kényszerintézkedés elrendelésének feltételül a személyre szabott megalapozott gyanú fennállását szabja. Ez álláspontom szerint azt jelenti, hogy a nyomozó hatóság az összegyűjtött bizonyítékok alapján bűncselekmény elkövetésének konkrét gyanúját tudja megfogalmazni egy adott személlyel szemben, akinek a cselekményére a bizonyítékok irányulnak, a megalapozott gyanú közlését megelőzően személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedés alkalmazására ezért nem kerül sor.

A vádemelést követően a megalapozott gyanú a terhelt vonatkozásában már nem értelmezhető, az eljárás ezen szakaszában a kényszerintézkedés elrendelésére, illetve fenntartására már a törvénynek megfelelő vád alapján kerülhet sor.

---

<sup>42</sup> Be. 276. § (1) bekezdése

<sup>43</sup> Róth Erika szerint a régi Be. helyes értelmezése is az kellett volna, hogy legyen, hogy a kevésbé korlátozó kényszerintézkedés alkalmazásának meg kellett volna előznie a súlyosabb korlátozást jelentő, pl. az előzetes letartóztatás elrendelését. (A személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések új rendszere, Miskolci Jogi Szemle, 2021. évi 5. szám, 484. o.)



### 5.1. A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések elrendelésének különös feltételei<sup>44</sup>

A Be. ugyan megtartotta a kényszerintézkedések elrendelésének lehetséges három fő indokát, a szökés, elrejtőzés veszélyét, a bizonyítás megnehezítésének, megakadályozásának veszélyét, valamint a bűnisméltés veszélyét, de ezeken belül különbséget tesz ténybeli és megalapozott feltételezésen alapuló okok között<sup>45</sup>.

A Be. szerint - figyelemmel arra, hogy a kényszerintézkedés semmiképpen nem büntetés, hanem csupán ideiglenes jellegű biztonsági intézkedés<sup>46</sup>, a következő tények szolgáltatnak alapot a kényszerintézkedések elrendelésére:

- a terhelt jelenlétének biztosítása érdekében, ha megszökött, szökést kísérelt meg, vagy a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elöl elrejtőzött,
- a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása érdekében, ha a terhelt a bizonyítás megghiúsítása érdekében a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlített, jogellenesen befolyásolt, vagy tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot vagy vagyonekobzás alá eső dolgot megsemmisített, meghamisított vagy elrejtett,
- a bűnisméltés lehetőségének megakadályozása érdekében, ha a terhelt a gyanúsított kihallgatását követően az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatta, vagy a gyanúsított kihallgatását követően elkövetett újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt gyanúsítottként hallgatták ki.

E feltételek fennállása mindig ténykérdés, az ezekre vonatkozó adatoknak, információknak a meg kell jelenniük a határozatban, ahhoz, hogy törvényes legyen a döntés.

Az első feltétellel összefüggésben kiemelendő, hogy a szökés fogalma alatt nem a Btk. 283. §-a szerinti fogolyszökés értendő. A terhelt magatartásának körütekintő vizsgálata elengedhetetlen, ha például a terhelt már tervezte az elköltözést, mert munkahelyet és lakóhelyet váltott és ezen folyamat közben büntetőeljárás indult ellene, vagy önmagában nem lehet arra következtetni, hogy a

---

<sup>44</sup> Be. 276. § (2) bekezdése

<sup>45</sup> A Bp. korábban már idézett 141. §-ban is ezt a rendszert, más megfogalmazásban, de tetten érhetjük.

<sup>46</sup> Ahogy ez már az 1973. évi I. törvény hatályba lépése óta rögzült (László Jenő (szerk.): A büntető eljárás magyarázata I. kötet Budapest, 1982. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 288. o.

büntetőeljárásból való kivonás érdekében megszökött, ha a terhelt nem jelenik meg szabályszerű idézésre, mert később kimentheti magát, vagy külföldre utazik, sem a munkahellyel összefüggő állandó vagy gyakori távollét. A terhelt szökését azonban nem kell megelőznie a büntetőeljárás megindításának, csak annak kell látszania belőle, hogy azt az eljárás alóli kivonása érdekében tette<sup>47</sup>.

A fiatalos terhelt esetében, aki még nem dolgozik, szülei nélkül, önállóan még külföldre nem utazik, általában iskolába jár, vagy legalábbis tanköteles korú, a szökési kísérlet nyilvánvalóbb a felnőttekhez képest, például, ha családbafogadó gyámjának otthonát elhagyja és oda nem tér vissza, vagy javítóintézetből szökik meg<sup>48</sup>. A családi környezet feltárása a fiatalos terhelt elleni eljárásban ezért kiemelt fontossággal bír.

A Be. a bizonyítás meghiúsításának, megnehezítésének vagy veszélyeztetésének módjain változtat, a bizonyítást megnehezítő cselekmények között nem csak a tanú említésére kerül sor. A bizonyítás megnehezítése felmerülhet a büntetőeljárásban résztvevő bármely személy (például szakértő, segítő), vagy a büntetőeljárásban még részt nem vevő személy esetében is (például a tanúként vagy terheltként még ki nem hallgatott személy).

A Be. ezekkel a személyekkel összefüggésben két magatartást nevesít: a megfélemlítést és a jogellenes befolyásolást. A megfélemlítés minden esetben jogellenes és akár bűncselekmény elkövetését megvalósító magatartás, ezért személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés alapjául szolgálhat. A befolyásolás ugyanakkor nem szükségszerűen ellentétes a büntetőeljárással, illetve annak céljával, vagy irányul a bizonyítás megnehezítésére, meghiúsítására.

A Be. a kényszerintézkedés elrendelésére kizárólag jogellenes, azaz tiltott cselekményt megvalósító magatartás esetén ad lehetőséget. E körben így a kényszerintézkedés indokának kettős mércéje érvényesül, a befolyásolásnak egyrészt a bizonyítás megnehezítését, meghiúsítását kell célozni, másrészt jogellenesnek kell lenni. A Be. a befolyásolással érintett személyi kört nem határozza meg, így az előbb kifejtettekhez hasonlóan a jogellenes befolyásolás címzettje az ügyben részt vevő terhelt, vagy a még részt nem vevő elkövető is lehet. Ezzel együtt nem tekinthető jogellenes

---

<sup>47</sup> Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez (főszerkesztő: Polt Péter)

<sup>48</sup> Bertaldó András: Fiatalos terheltek a büntetőeljárásban - doktori értekezés. Pécs, 2021., 73. o.

befolyásolásnak, így nem alapozhat meg kényszerintézkedést önmagában az a körülmény, hogy a terheltek a védekezésüket egyeztetik, egyeztethetik. E magatartás - jogellenesség hiányában - a terhelti védekezési stratégia megengedett része és kényszerintézkedés alkalmazására nem nyújt alapot. Amennyiben e magatartás már jogellenessé válik, így különösen, amikor a terhelt anyagi előnyökkel befolyásolja társát, vagy a befolyásolás hamis vádat megvalósító védekezés előterjesztésére irányul, úgy e magatartás már a kényszerintézkedés elrendelésének indokál szolgálhat.

A bűnismétlés veszélye esetén egyértelművé teszi a törvény, hogy az újabb bűncselekmény elkövetése csak abban az esetben képezheti a kényszerintézkedés elrendelésének ténybeli alapját, ha a terhelt azt a korábbi gyanúsított kihallgatását követően - tehát a büntetőeljárás és annak tartalma teljes ismeretében - követte el, és az újabb cselekmény miatt is gyanúsított kihallgatására került sor.

A kényszerintézkedések különös okai közül a megalapozott feltételezésen alapuló pedig a következők:

- a terhelt jelenlétének biztosítása érdekében, ha megalapozottan feltehető, hogy a büntetőeljárásban elérhetetlenné válna<sup>49</sup>, így különösen megszökne<sup>50</sup>, elrejtőzne;
- a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása érdekében, ha megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a bizonyítást veszélyeztetné, így különösen a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlítene, jogellenesen befolyásolna, tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot vagy vagyonekobjás alá eső dolgot megsemmisítene, meghamisítana vagy elrejtene,
- a bűnismétlés lehetőségének megakadályozása érdekében, ha megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatná vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

---

<sup>49</sup> A bűncselekmény - büntetési tételben megnyilvánuló - tárgyi súlya ugyanakkor csak a konkrét ügy speciális jellemzőivel együtt jut szerephez, illetve ad ilyen következtetésre alapot. A tárgyi súly kapcsán önmagában a (Btk. Általános és Különös Része szerinti) jogalkotói értékelés nem biztosít a letartóztatás indoklására önálló következtetési alapot (BH2021. 279. II., Kúria Bpkf. I. 585/2021.).

<sup>50</sup> A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések különös feltételei kapcsán a szökés veszélyének megítélésakor nem lehet kizárólag a várható büntetés súlyosságára hivatkozni, azt több más elem fényében kell felmérni. A szökés esélyét a terhelt személyiségére, lakóhelyére, jövedelmére, foglalkozására, családjára, egyéb kötődésére figyelemmel kell megállapítani. Olyan tényezőket is figyelembe kell venni, mint a terhelt erkölcsisége, lakhatása, foglalkozása, munkahelye, vagyona, családi kapcsolatai, az országhoz való kötődései (BH2022. 8., Kúria Bpkf. I.793/2021.)

Ezek azok a tények, melyekre vonatkozóan a megalapozott feltételezés levonása igen nehéz olykor és a törvény megkívánja a konkrétumokat, nem elég indokul a jogszabály szövegét felhívni.

Ismert, hogy a Be. lehetővé teszi a terheltnek a tárgyaláson való jelenlét jogáról való lemondását, de a terhelt tárgyaláson történő jelenlétének ilyenén átalakulása nem eredményezheti a szökés, elrejtőzés veszélyének elenyészését. A büntetőeljárásban a terhelt elérhetősége a konkrét jelenlététől függetlenül elengedhetetlen, így ennek biztosítása továbbra is indokául szolgálhat személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés elrendelésének.

A veszély esetében a terhelt a letartóztatás elrendelésekor még nem szökött el, nem rejtőzött el, hanem csak egyéb, előkészületi cselekményeiből lehet arra következtetni, hogy ezt a későbbiekben megteszi. A bíróságnak soha nem absztrakt módon kell vizsgálnia a szökés veszélyére utaló adatokat, hanem az adott eset összes körülménye alapján azt kell eldönteni, hogy az adott terhelt szökésének veszélye fennáll-e<sup>51</sup>.

A bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása is alapulhat tényekből adódó, megalapozott feltevésen. Az eljárás sikerének veszélyeztetése reális minden nyomozás kezdeti szakaszában, hiszen itt a terhelt még nem is került adott esetben a nyomozó hatóság látókörébe, de módja van például bizonyítékok megsemmisítésére vagy a bűncselekménnyel szerzett vagyon elrejtésére.

A bíróságnak a kollúzió veszélyére alapított elrendelő végzés indokolásában két dolgot kell kifejtenie: egyrészt mi utal arra, hogy a terhelt meg kívánja hiúsítani az eljárást, másrészt azt, hogy az eset objektív körülményei lehetővé teszik-e egyáltalán számára a megghiúsítást<sup>52</sup>.

A bűnisméltés reális veszélyének fennállására is több körülmény utalhat, mint például a terhelt nyilatkozatai, fogadkozása, hogy úgymint véghezviszi, amit elkezdett, hogy a cselekményeit sorozatjelleggel követte el, vagy ugyanazon sértett sérelmére követte el a cselekményeit, vagy haszonszerzésre törekszik a cselekmények megvalósításakor, mert ebből tartja fenn magát.

---

<sup>51</sup> Bakonyi Mária PhD - Bárándy Gergely PhD: A letartóztatás, mint a vallomás befolyásolásának meg nem engedett módszere (Büntetőjogi Szemle, 2020. évfolyam 1. szám, 8. oldal, <https://szakikadatbazis.hu/doc/2065996>)

<sup>52</sup> Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez (főszerkesztő: Polt Péter)

## **5.2. A fiatalkorúakra vonatkozó eltérések<sup>53</sup>**

A letartóztatás általános feltételei a fiatalkorú esetében is irányadók. Alapvető követelmény azonban, hogy a fiatalkorúval szemben személyi szabadság elvonásával, vagy korlátozásával járó kényszerintézkedés csak a rendkívüli esetekre korlátozottan és a minimálisan szükséges időtartamban legyen alkalmazható.

A rendkívüli eset itt azt jelenti, hogy csak akkor van helye a letartóztatásnak, ha az a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges. A fogalom nem ismeretlen, a korábbi büntetőeljárás kódexek, 1962-től kezdődően is többletfeltételként szabták ezt a körülményt a fiatalkorú terhelt letartóztatásául, ám sem korábban, sem most, a fogalmat nem töltötte meg tartalommal.

A bűncselekmény különös tárgyi súlyára elsősorban a törvényi büntetési tételből lehet következtetni. A különböző bűncselekmények tárgyi súlyát akként lehet összehasonlítani, hogy a törvény az adott tényállás megvalósítása esetén milyen mértékű büntetéssel fenyegeti az elkövetőt. A bűncselekmény minősítését befolyásolja a bűnösségi forma és a törvényi tényállás alanyi oldalának más eleme is. Az adott minősítés mellett a bűncselekmény tárgyi súlyát a törvényi tényállás tárgyi oldalának ismérveit megvalósító körülmények határozzák meg, így annak van jelentősége az adott fiatalkorú terhelt letartóztatása vonatkozásában, hogy a konkrét cselekmény különös tárgyi súlyúnak tekinthető-e<sup>54</sup>.

Az ügyészség a fiatalkorú terhelt letartóztatása indítványozása esetén a bűncselekmény különös tárgyi súlyának megállapítása körében az eljárás tárgyát képező bűncselekmény jellegét és büntetési tételét, az elkövetés módját, valamint mindazon objektív alanyi és tárgyi körülményeket mérlegel, amelyek az eljárás adataiból egyébként kitűnnek<sup>55</sup>.

---

<sup>53</sup> Be. 688. §

<sup>54</sup> Belegi József (szerk): Büntetőeljárásjog - Kommentár a gyakorlat számára, HVG-ORAC, Budapest, 2017, 1714.o.

<sup>55</sup> a fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos ügyészségi szakfeladatok ellátásáról szóló 11/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás 16. § (2) bekezdése

## 6. Az egyes személyi szabadságot érintő egyes kényszerintézkedések

Az egyes kényszerintézkedések bemutatásakor kitérek arra, hogy ha az adott kényszerintézkedés esetében a fiatalkorúak tekintetében külön eljárási szabály került megfogalmazásra. A kényszerintézkedések közül először a távoltartás és a bűnügyi felügyelet szabályai kerülnek bemutatásra, majd e két kényszerintézkedésre alkotott közös szabályok, ezt követi a letartóztatás, végül az előzetes kényszergyógykezelés normáinak ismertetése.

Előre is leszögezem azonban, hogy nincs eltérés a fiatalkorúakra és a felnőttkorúakra vonatkozó szabályozás tekintetében, a távoltartás, a bűnügyi felügyelet és az előzetes kényszergyógykezelés vonatkozásában, a Be. a fiatalkorúakra vonatkozó külön eljárásban nem alkot speciális szabályokat rájuk e kényszerintézkedéssel összefüggésben, annak tartalmát, időtartamát, elrendelését, megszüntetését tekintve.

### 6.1. A távoltartás<sup>56</sup>

A távoltartás a terhelt szabad kapcsolattartását és ennek érdekében a terhelt szabad mozgáshoz és a lakóhely, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza, ténylegesen azt jelenti, hogy a távoltartás elrendelése esetén a bíróság magatartási szabályként előírja, hogy a terhelt meghatározott személlyel - közvetlenül vagy közvetve - ne lépjen kapcsolatba, illetve ettől a személytől tartsa távol magát (a továbbiakban: távoltartással érintett személy), egyben ez a célja ennek a kényszerintézkedésnek<sup>57</sup>. A távoltartással érintett személy nemcsak természetes, hanem jogi személy is lehet. Ennek biztosítása érdekében magatartási szabályt is előírhat a bíróság, maga a Be. is ad erre példálózó felsorolást azzal, hogy a terhelt meghatározott lakást hagyjon el és onnan maradjon távol, illetve, a távoltartással érintett személy tényleges tartózkodási helyétől, munkahelyétől, az e személy által rendszeresen látogatott intézményektől vagy egyéb helytől, különösen nevelési, nevelési-oktatási- vagy gyógykezelés céljából látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során látogatott épülettől tartsa távol magát. A távoltartás elrendelése esetén a bíróság kötelező és fakultatív magatartási szabályokat egyaránt megállapíthat,

---

<sup>56</sup> Be. 280. §

<sup>57</sup> Így nem kizárólag a sértetti érdekek védelmére szolgál a távoltartás, hanem mivel alapvetően kényszerintézkedésről van szó, a bizonyítás sikeressége biztosítása a lényege (Tóth Andrea Noémi: A távoltartás jogintézménye 131. o. <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/4f65bb8e-be0d-42cb-8217-d4e8c3601999/content>)

a fakultatív szabályok meghatározásának célja, hogy a kötelező magatartási szabály érvényesülését elősegítse.

Konkrét esetben, a Be. 280. § (4) bekezdése értelmében, figyelemmel kell lenni arra, hogy például, ha a terhelt és a távortartással érintett személy azonos munkahelyen dolgozik, akkor a terheltet a munkához való joga gyakorlásában ne akadályozza a távortartás, ne veszítse el emiatt a munkahelyét. Fiatalkorú terhelt esetében relevanciája lehet ennek a szabálynak akkor, hogy ha mind a terhelt, mind a távortartással érintett személy ugyanazon oktatási intézménybe jár, vagy ha történetesen ugyanazon oktatási csoportba járnak, felmerül a kérdés, hogy ekkor a fiatalkorú terhelt, amennyiben még tanköteles korú<sup>58</sup>, mennyiben korlátozható az ő oktatáshoz való joga, szemben a távortartással érintett személynek az adott esetben a kényszerintézkedéssel biztosított személyes biztonságával. Egy ilyen helyzet a konkrét oktatási intézmény közreműködése nélkül álláspontom szerint nem oldható meg megnyugtatóan.

A távortartás elrendelése esetén a bíróság az elrendeléséről szóló véglegessé vált határozatot kézbesíti az indítvány előterjesztője, a távortartással érintett személy, és ha a távortartás elrendelését a sértett indítványozta, az ügyészség részére. Értelemszerűen, a távortartás megszűnéséről, illetve megszüntetéséről a távortartással érintett személyt is mindig tájékoztatni kell.

## **6.2. A bűnügyi felügyelet<sup>59</sup>**

A bűnügyi felügyelet - hasonlóan a távortartáshoz -, a terhelt szabad mozgáshoz és a lakóhely, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza<sup>60</sup>, de a kapcsolattartás jogát nem. A bűnügyi felügyelet célja szerint háromféle módon rendelhető el. A terhelt a számára meghatározott területet, lakást, egyéb helyiséget, intézményt vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül ne hagyja el, vagy meghatározott jellegű nyilvános helyeket, nyilvános rendezvényeket vagy

---

<sup>58</sup> A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi XCV. törvény 45. § (3) bekezdése alapján, a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti.

<sup>59</sup> Be. 281.§

<sup>60</sup> A bűnügyi felügyelet rendeltetéséből, jellegéből következik, hogy e kényszerintézkedés elrendelésére csak abban az esetben kerülhet sor, ha a terhelt tartózkodási helye ismert, ellenőrizhető, s így biztosított, hogy az ügyben a hatóságok számára ténylegesen elérhető lesz. Ismert, konkrét magyarországi tartózkodási hely hiányában a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazására sem kerülhet sor (EBH2019. B.21., Kúria Bt. 750/2019/21.).

meghatározott közterületeket ne látogasson, illetve, meghatározott időközönként és módon a rendőrség meghatározott szervezeti egységénél jelentkezzen.

Az első esetben a terhelt mozgása kizárólag a bírósági határozatban konkrétan megjelölt helyszínre korlátozódik, míg a másik két esetben a mozgásszabadsága korlátozása abban merül ki, hogy bizonyos, a határozatban megjelölt helyekre nem mehet be, vagy időről-időre meg kell jelennie a rendőrségen, az első tehát a legszigorúbb formája ennek a kényszerintézkedésnek, míg a másik kettő jóval enyhébb és épp ezért, a bíróság a bűnügyi felügyelettel elérni kívánt célt biztosító további magatartási szabályokat is előírhat és arra is lehetősége van a bíróságnak, hogy magatartási szabályként meghatározza, hogy a terhelt a kijelölt területet, helyet milyen célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása, munkavégzés vagy gyógykezelés céljából, milyen feltételek szerint hagyhatja el.

### ***6.3. A távoltartás és a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak megtartását biztosító intézkedés<sup>61</sup>, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz***

Figyelemmel arra, hogy a távoltartás és a bűnügyi felügyelet olyan kényszerintézkedés, mely alapvetően a terhelt önkéntes jogkövető magatartásán alapul, a Be. 282. §-a két eszközt is ad a bíróságnak arra, hogy a távoltartás, illetve a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak megtartására „kényszerítse” a terhelettet, ez a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz, közkeletű elnevezéssel „lábbilincs”, illetve az óvadék.

A Be. 284. §-ban szabályozott óvadék a bíróság által meghatározott pénzösszeg, amelynek célja a bíróság által elrendelt távoltartás, illetve bűnügyi felügyelet magatartási szabályai megtartásának, valamint a terhelt eljárási cselekményeken való jelenlétének elősegítése. Az óvadék megállapításának e törvény eltérő rendelkezése hiányában valamennyi, a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés 276. § (2) bekezdésében meghatározott oka esetén helye van. Az óvadék intézményét a fiatalkorúakra vonatkozó külön eljárás sem zárja ki, azonban Heves

---

<sup>61</sup> Be. 282-288. §



vármegyében gyakorlata eddig nem alakult ki, az óvadék<sup>62</sup> szabályait részletesen ezért nem ismertetem.

A technikai eszköz alkalmazását a Be. a bíróság mérlegelésére bízta a 283. § (1) bekezdése szerinti esetben, amikor a bíróság elrendelheti, hogy a távoltartás, illetve a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak megtartását a rendőrség a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel ellenőrizze. Azonban a Be. 283. § (2) bekezdés alapján a bíróságnak kötelező elrendelni, hogy a bűnügyi felügyelet megtartását a rendőrség a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel ellenőrizze, ha a bűnügyi felügyeletet kizárólag a letartóztatás tartama felső határának eltelte miatt rendelte el.

A technikai eszköz alkalmazása megkívánja a terhelt együttműködését, ezért a Be. 283. § (3) bekezdése úgy fogalmaz, ha a terhelt a technikai eszköz működtetésében nem működik közre, az a magatartási szabályok megsértésének minősül és erre a tényre a terheltet a technikai eszköz alkalmazásának elrendelésekor figyelmeztetni kell.

A bíróság kötelezettsége, hogy a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz telepítésének feltételeit annak elrendelésekor tisztázza<sup>63</sup>. Hogy pontosan mit is jelenthet ez a tisztázási kötelezettség, erre vonatkozóan a távoltartás és a bűnügyi felügyelet végrehajtásáról szóló 15/2018. (VI. 15.) IM rendeletben olvashatunk részletes szabályokat. A technikai eszköz alkalmazhatóságának feltételeit célszerű annak elrendelést megelőzően feltárni, a nyomozó hatóság közreműködését igénybe véve<sup>64</sup>.

---

<sup>62</sup> Óvadék felajánlására Heves vármegyében 2018. II. félévében, 2019-ben és 2021-ben egy esetben sem, 2020. évben pedig összesen 1 alkalommal került sor. (Forrás: a Legfőbb Ügyészség által kiadott, a büntetőjogi szakágra vonatkozó, Ügyészségi Statisztikai Tájékoztató, <http://ugyeszseg.hu/statisztikai-adatok/ugyeszsegi-statisztikai-tajekoztato-buntetojogi-szakterulet/>)

<sup>63</sup> A tisztázás szó használatát Czine Ágnes alkotmánybíró már a törvény tervezetének megismerésekor kifogásolta, azt kevésbé egyértelműnek, határozatlannak találva, ennek ellenére a törvény ezzel a megfogalmazással lépett hatályba. (Czine Ágnes: A kényszerintézkedések az új büntetőeljárás törvényben. Fundamentum 2016. 2-4. szám, 95. o.)

<sup>64</sup> A Be. 271. § (7) bekezdése minden kényszerintézkedés esetében lehetővé teszi, hogy a bíróság és az ügyészség az általa elrendelt kényszerintézkedést a nyomozó hatóság közreműködésével hajtsa végre.

#### **6.4. A távollátás és a bűnügyi felügyelet tartama<sup>65</sup>**

A távollátás és a bűnügyi felügyelet időtartamát a törvény egyformán szabályozza. Az időtartamot tekintve, annak van jelentősége, hogy a vádemelés előtt vagy a vádemelés után elrendelt vagy fenntartott kényszerintézkedésről van-e szó.

A vádemelés előtt elrendelt távollátás, illetve bűnügyi felügyelet az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb négy hónapig tart, azt a bíróság alkalmanként legfeljebb négy hónappal hosszabbíthatja meg. A kényszerintézkedés meghosszabbítása iránt az ügyészség, a sértett indítványára elrendelt távollátás esetén a sértett vagy az ügyészség a kényszerintézkedés tartamának lejárta előtt legalább öt nappal tesz indítványt a bíróságnak, tehát hivatalból a bíróság a kényszerintézkedés fenntartásától nem dönthet.

A vádemelés után, az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott kényszerintézkedés az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart, ezt az időszakot a törvény nem határozza már meg konkrét hónapokban. Mivel különböző okokból, de a büntetőeljárás a vádemelést követően még hosszú ideig tarthat, például a törvény által nevesített másod- és harmadfokú eljárásokra is tekintettel, a Be. előírja a vádemelést követően a kényszerintézkedés hathavonkénti kötelező felülvizsgálatát.

Ha a vádemelés után, a bűnügyi felügyelet, illetve a távollátás elsőfokú bíróság általi fenntartásától vagy elrendelésétől számítva hat hónap eltelt és az elsőfokú bíróság még nem hozott ügydöntő határozatot, az elsőfokú bíróság, ha egy év eltelt, és az elsőfokú bíróság még nem hozott ügydöntő határozatot, a másodfokú bíróság, az egy éves felülvizsgálatot követően pedig az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozataláig a másodfokú bíróság legalább hathavonta a kényszerintézkedés indokoltságát felülvizsgálja<sup>66</sup>.

Abban az esetben, ha az elsőfokú bíróság az ügydöntő határozatát követően rendelte el vagy tartotta fenn a kényszerintézkedést, annak indokoltságát a másodfokú bíróság, a másodfokú bíróság ügydöntő

---

<sup>65</sup> Be. 289-291. §

<sup>66</sup> A bíróságnak arra kell törekednie, hogy a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés a lehető legrövidebb ideig tartson, így erre is tekintettel nincs törvényi akadálya annak, hogy a kényszerintézkedés indokoltságát a törvényben kötelezően előírtakon túl is felülvizsgálja (BH2019. 128., Kúria Bpkf. I.130/2019.)

határozatát követően elrendelt vagy fenntartott kényszerintézkedés indokoltságát pedig a harmadfokú bíróság vizsgálja felül hathavonta<sup>67</sup>.

Lényeges, hogy a hat hónapos határidőt mindig attól az időponttól kell számítani, amikor az elsőfokú, a másodfokú vagy a harmadfokú bíróság először döntött a kényszerintézkedés fenntartásáról vagy elrendeléséről.

E kényszerintézkedések időtartama felső határa, ha azt a vádemelés előtt rendelték el, a nyomozás határidejének a lejártával egyezik meg, ha addig nem emelnek vádat a terhelttel szemben, ekkor megszűnik a törvény erejénél fogva, de mint láttuk, a vádemelés után elrendelt vagy fenntartott kényszerintézkedés, amennyiben kényszerintézkedés elrendelésének az oka az eljárás során végig fennáll, a jogerős, akár harmadfokú eljárásban hozott ügydöntő határozat meghozataláig tulajdonképpen időkorlát nélkül elrendelhető vagy fenntartható<sup>68</sup> az időszakonkénti kötelező felülvizsgálatok alkalmával.

### **6.5. A távoltartás és a bűnügyi felügyelet részleges feloldása és módosítása<sup>69</sup>**

A bíróság által megállapított, a távoltartás és a bűnügyi felügyelet tényleges tartalmát adó egyes konkrét magatartási szabályok fenntartásának indokoltsága felülvizsgálatára a törvény azért nyújt lehetőséget, mert a terhelt, illetve a távoltartással érintett személy életkörülményeiben<sup>70</sup> a vádirat benyújtása előtt és azt követően is jelentős, akár ideiglenes, akár végleges változás következhet be, amely indokoltá teheti a bűnügyi felügyelet vagy a távoltartás szabályainak a részleges feloldását.

Ez jelentheti a szabályoktól való ideiglenes eltérést vagy azok ideiglenes felfüggesztését is, vagy akár a módosításukat. A kényszerintézkedés elrendelésekor megállapított magatartási szabályok

---

<sup>67</sup> A kényszerintézkedés feltételeinek fennállása időszakonkénti ellenőrzése a szükségesség és arányosság elvéből fakad, hogy a személyi szabadsághoz fűződő jog korlátozása az eljárás egyes szakaszaiban még mindig fenn kell-e álljon, illetve az alkalmazása arányban áll-e az elrendelésével elérni kívánt céllal. A Kúria Pfv. IV. 20.205/2016/4. számú határozata szerint, a felülvizsgálatnak az a célja, hogy a kényszerintézkedés feltételeinek fennállása vizsgálata meghatározott időközönként kötelezően megtörténjen, mert amennyiben a bíróság e kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, megvalósítja az érintett személyhez fűződő jogának megsértését (BH 2017. 116.).

<sup>68</sup> Legyen az hosszú vagy rövidebb időn át tartó kényszerintézkedés, ennek ellentételezése a Btk. 92. § valamint a Btk. 125. § alapján az, hogy a kiszabott büntetés vagy elrendelt javítóintézetni nevelés tartamába annak a típusú bűnügyi felügyeletnek az idejét, amelynek során a terhelt lakást vagy egyéb helyiséget intézményt, vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhatott el, be kell számítani. A beszámítás „kedvezménye” csak a bűnügyi felügyeletnek (Be. 281. § (2) bekezdése a) pontja) a terhelt mozgásszabadságát leginkább korlátozó fajtájához kapcsolódik, ha távoltartás vagy a bűnügyi felügyelet enyhébb típusa kerül elrendelésre, ilyen kompenzációra nincs lehetőség.

<sup>69</sup> Be. 292. §

<sup>70</sup> A terhelt esetében, önmagában a családtagokkal való jövőbeni - a korábbi évek szokásaitól eltérő - kapcsolattartás igénye, annak módjában való esetleges változás ilyenek nem tekinthető, mint ahogy a védővel való kapcsolattartás igénye sem (Kúria Bpkf. III. 1.028/2020., BH 2021.67.).

megváltoztatásának, azok részleges feloldásának akkor lehet helye, ha a tilalom alatt a terhelt életkörülményeiben olyan lényeges változás következik be, például, amely miatt a tilalommal érintett terület, körzet elhagyása, vagy a tartózkodási hely, illetőleg a lakóhely megváltoztatása szükséges. A kényszerintézkedés elrendeléséről szóló határozatban foglalt magatartási szabályok részleges feloldásáról a vádemelés előtt - ideiglenes eltérés vagy ideiglenes felfüggesztés formájában - az ügyészség dönt, kivételt ez alól az az eset jelent, amikor a sértett indítványára rendelték el a távortartást, mert ekkor a bíróság kompetenciája a magatartási szabályok részleges feloldásáról való döntés.

A vádirat benyújtását követően, valamint a távortartással érintett személy indítványára a magatartási szabályok részleges feloldásáról, módosításáról<sup>71</sup> csak a bíróság rendelkezhet.

Garanciális szabály, hogy a távortartás magatartási szabályainak részleges feloldásáról és módosításáról rendelkező határozatot közölni kell azzal, akire az rendelkezést tartalmaz, tehát a terhelttel, a távortartással érintett személlyel is és az ügyészséggel is, ha a részleges feloldást vagy a módosítást a távortartással érintett személy indítványozta.

A Be. 292. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy ha a bíróság a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésekor ezt nem zárja ki, a távortartás, illetve a bűnügyi felügyelet alatt álló terhelt bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság, más hatóság vagy szakértő idézésével kapcsolatos megjelenési kötelezettségének teljesítése, illetve ilyen értesítéssel kapcsolatos megjelenési jogának gyakorlása érdekében az ahhoz szükséges időtartamra és mértékben a távortartás, illetve a bűnügyi felügyelet magatartási szabályaitól külön, azaz előzetes engedély nélkül is eltérhet.

Ennek azonban szigorú feltételei vannak, melynek be nem tartása a magatartási szabályok megszegésének minősül. A terheltnek van egy tájékoztatási kötelezettsége, mely szerint az idézésről vagy az értesítésről legkésőbb annak kézhezvételét követő munkanapon az idézés vagy értesítés megismerésének biztosításával együtt a magatartási szabályok megtartását ellenőrző hatóságot

---

<sup>71</sup> A távortartás szabályainak betartása önmagában a kényszerintézkedés indoklását nem közömbösíti, a magatartási szabályok megszegéséhez fűz a törvény eljárásjogi szankciókat. Betartása a vádlott kötelezettsége, ami önmagában nem hat vissza az alkalmazásának törvényi feltételeire (Kúria Bpkf.III.164/2021., BH 2021.222.).

tájékoztatnia kell és van egy igazolási kötelezettsége is, hogy az idézést vagy értesítést kibocsátó hatóság előtt történt megjelenését és annak időtartamát, a megjelenését követő három munkanapon belül igazolja a magatartási szabályok megtartását ellenőrző hatóság részére.

#### **6.6. A távoltartás és a bűnügyi felügyelet végrehajtása és magatartási szabályainak megszegése<sup>72</sup>**

A törvény az óvadék intézményén és a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközön kívül, külön jogkövetkezmények megállapítását teszi lehetővé azokra az esetekre, amikor a terhelt a vele szemben határozatban rögzített magatartási szabályokat megszegi, vagy ismételten és súlyosan megszegi.

A terhelti szabályszegés súlyosságához igazodóan, a törvény egyre szigorúbb jogkövetkezményeket határoz meg. Abban az esetben, ha a terhelt az előírt magatartási szabályokat megszegi, akkor rendbírósággal sújtható. A magatartási szabályok ismételt vagy súlyos és ismételt megszegése esetén a terhelt őrizete rendelhető el, távoltartás mellett vagy helyett a bűnügyi felügyelete rendelhető el, terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazása rendelhető el, hátrányosabb vagy más magatartási szabályok megállapítására kerülhet sor. Végző soron a legsúlyosabb kényszerintézkedés, a letartóztatás is elrendelhető a magatartási szabályok súlyos megszegése esetén, de csak akkor, ha a letartóztatás elrendelésének egyébként minden feltétele fennáll. A törvény ebben az esetben is a jogkövetkezmények vonatkozásában alkalmazza a szükségesség, arányosság, fokozatosság elveit, melyre a bíróságnak figyelemmel kell lennie.

A törvény itt szabályozza azt az esetet, amikor a terhelt idézés ellenére nem jelenik meg az eljárási cselekményen, az eljárási cselekmény előtt nem menti ki magát, illetve az eljárási cselekményt követően sem igazolja, hogy elháríthatatlan akadály miatt nem jelenhetett meg. Ebben az esetben a terhelttel szemben nemcsak rendbíróság alkalmazható, hanem a 293. § (3) bekezdésben alkalmazható kényszerintézkedések, intézkedések is, még az őrizete is elrendelhető. Ebből az következik, hogy a törvény a terhelti megjelenési kötelezettség megszegését azonosnak tekinti azzal az esettel, mint

---

<sup>72</sup> Be. 293. §

amikor a terhelt súlyos vagy ismételt magatartási szabálysértést követ el a kényszerintézkedés hatálya alatt, a jogkövetkezmények szempontjából különbség nincs köztük.

### **6.7. A távoltartás és a bűnügyi felügyelet megszüntetése, valamint a magatartási szabályok megváltoztatása<sup>73</sup>**

A Be. a kényszerintézkedések megszüntetése, illetve a magatartási szabályok megváltoztatására vonatkozó szabályoknál az erre indítványt tevők személyének megjelölésével kezdi: az ügyészségnek, a terheltnek vagy a védőnek, illetve a sértett indítványára elrendelt távoltartás esetén szintén a terheltnek, a védőnek vagy a sértettnek van erre felhatalmazása. A megszüntetés vagy az enyhébb magatartási szabályok megállapítása iránti indítványt a bíróságnak kötelezettsége érdemben megvizsgálnia és erről határozatot hoznia, ha az indítványt nem az ügyészség terjesztette elő, a bíróság be kell, hogy szerezze az ügyészség észrevételét vagy indítványát, anélkül döntést nem hozhat.

A Be. lehetővé teszi a bíróságnak, hogy mérlegelje a döntés mellőzését akkor, ha az indítvány előterjesztése és az indítvány elbírálása között a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedést meghosszabbította vagy fenntartotta, de ebben az esetben a terheltet e tényről tájékoztatnia kell. A bíróság az indítvány elbírálását azonban köteles is mellőzi, ha a döntés maga okafogyottá vált, azaz, ha a terhelt az elbíráláskor már nem áll személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés hatálya alatt, vagy más személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés hatálya alatt áll,

Itt szeretném megemlíteni, bár a Be. nem itt szabályozza, hogy a Be. nem teszi lehetővé, hogy a terhelt személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés hatálya alatt legyen, amikor az eljárás felfüggesztésre kerül. Egyes felfüggesztési okoknak ugyanis nincs időbeli korlátja, mivel a felfüggesztés az annak alapjául szolgáló ok megszűnéséig tart, továbbá a felfüggesztés időtartama alatt eljárási cselekményt általában nem végez sem a bíróság, sem a nyomozó hatóság, az eljárás nincs folyamatban, illetve egyes eljárási cselekmények végzése kizárt, például a nyomozás során, az eljárás felfüggesztése után a gyanúsított személyét közvetlenül érintő eljárási cselekmény nem

---

<sup>73</sup> Be. 294-295. §

végezhető. Ezért a Be. a szükségesség és arányosság elvét szem előtt tartva úgy rendelkezik, hogy a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés hatálya megszűnik, ha az eljárást felfüggesztették.

#### **6.8. A letartóztatás, annak tartama, a letartóztatás tartamának felső határa<sup>74</sup>**

A fiatalkorúak esetében - mint korábban már írtam -, lényeges többlet feltétel meglétét kívánja meg a Be. 688. § (1) bekezdése a letartóztatás elrendelésekor, ez a különös tárgyi súly. Ezen kívül a legszigorúbb kényszerintézkedés esetén további eltéréseket tapasztalunk, a terhelt életkorára<sup>75</sup> való tekintettel.

A törvény indokolása szerint a letartóztatás fiatalkorúakra vonatkozó szabályaival a törvény azt a jogpolitikai célt kívánja kihangsúlyozni, hogy a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések megválasztásakor a jogalkalmazók határozott különbséget tegyenek a kis-közepes tárgyi súlyú bűncselekményt, valamint a súlyos, erőszakos bűncselekményt elkövető fiatalkorúak között. A felnőttkorúakra vonatkozó szabályozásnál a letartóztatás időtartamára vonatkozóan a rendező elv az a tény, hogy a felnőttkorú terhelttel szemben milyen súlyú bűncselekmény miatt folyik az eljárás és azt a törvény milyen büntetési tétellel fenyegeti, hány évnyi szabadságvesztés büntetéssel<sup>76</sup>. A felnőttkorú terhelt esetében a letartóztatás felső határa egy, kettő, három, illetve négy év lehet, kivéve, amikor a terhelt ellen életfogytig tartó szabadságvesztéssel is sújtható bűncselekmény miatt folyik az eljárás, mert ebben az esetben a letartóztatás időtartama nincs maximalizálva<sup>77</sup>.

Ezzel szemben a Be. 688. § (2) bekezdése alapján, a vádemelés előtt a fiatalkorúval szemben elrendelt letartóztatás maximális tartamát a fiatalkorú életkora határozza meg. Tehát a letartóztatás abban az esetben, ha a fiatalkorú terhelt betöltötte a tizennegyedik évét, legfeljebb két, amennyiben nem, legfeljebb egy évig tarthat, függetlenül az eljárás tárgyát képező bűncselekmény törvényi büntetési tételétől.

---

<sup>74</sup> Be. 297. §

<sup>75</sup> A letartóztatás maximális tartama fiatalkorú terhelt esetén Belgiumban és Svájcban 2 hónap, Ausztriában első alkalommal 3 hónapig tarthat, mely a törvényben meghatározott esetekben 6 hónapig, kivételesen 1 évig hosszabbítható meg. Észtországban, Lettországban, Spanyolországban, Skóciában 6 hónap a maximális időtartam, mely azonban bizonyos feltételek fennállása esetén meghosszabbítható. Franciaországban a fiatalkorú életkora a meghatározó a letartóztatás időtartamánál. 13 és 16 év közöttiek legfeljebb 1 évig, a 16 éven felüliek 2 évig lehetnek letartóztatottak. (Juhász Zsuzsanna: A fiatalkorúak előzetes letartóztatásának egyes végrehajtási kérdései. 3. [http://acta.bibl.uszeged.hu/29265/1/juridpol\\_074\\_243-251.pdf](http://acta.bibl.uszeged.hu/29265/1/juridpol_074_243-251.pdf))

<sup>76</sup> Be. 298. § (1)-(4) bekezdései

<sup>77</sup> Be. 298. § (1) bekezdése

### **6.9. A letartóztatás végrehajtásának a helye<sup>78</sup>**

A Be. 688. § (3) bekezdése szerint a végrehajtás helyéről a bíróság dönt, mégpedig a vádirat benyújtása előtt a nyomozási bíró, a vádirat benyújtása után pedig a tárgyalás előkészítése során eljáró bíróság. Erre, a végrehajtás helyének kijelölésére a letartóztatás elrendeléséről szóló végzésben kerül sor<sup>79</sup>.

A fiatalkorú letartóztatását a bíróság rendelkezése vagy a törvény alapján elsősorban javítóintézetben, egyébként büntetés-végrehajtási intézetben hajtják végre<sup>80</sup>. Az előbbi végrehajtási mód a letartóztatott terhelte kedvezőbb és csökkentheti a környezeti ártalmak veszélyét, amely a büntetés-végrehajtási intézetben nagyobb, mint a javítóintézetben.

Az általános szabályról, hogy hol hajtják végre a letartóztatást, a Bv.tv. rendelkezik a 388. § (1) bekezdésében, mely szerint a letartóztatást - a rendelkezési jogkör gyakorlójának vagy jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában - a rendelkezési jogkör gyakorlójának<sup>81</sup> székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.

A Bv. tv. 413. § (2) bekezdés szerint a fiatalkorú letartóztatását, életkorától, még hozzá a kényszerintézkedés elrendelésekor betöltött életkorától függően hajtható végre, illetve kell végrehajtani. A 14. életévét be nem töltött személy és a 20. életévét betöltött személyek esetében a bíróságnak mérlegelési lehetősége nincs, az előbbi korosztályba tartozókat csak javítóintézetben lehet elhelyezni a kényszerintézkedés végrehajtására, míg az utóbbiakat csak büntetés-végrehajtási intézetben. Valódi, a körülmények figyelembevételére lehetőséget adó, mérlegelésen alapuló döntési szabadsága a bíróságnak csak a 14-20 életkor közötti terheltek esetében van.

---

<sup>78</sup> Be. 299. §

<sup>79</sup> A végrehajtás helyének kijelölésekor a bíróságnak körültekintően kell eljárnia, a körülményeket mérlegelve, mert a fiatalkorú fejlődése szempontjából a jövőre nézve ennek jelentősége van (Turi Barnabás: A fiatalkorúak bíróságának eljárása, annak sajátosságai, Büntetőjogi Szemle 2020. évfolyam 2. szám, 158. o.).

<sup>80</sup> Ha azt javítóintézetben kell végrehajtani, a fiatalkorú lányok letartóztatásának végrehajtására a Rákospalotán működő Központi Gyermekotthonban van lehetőség, a fiatalkorú fiúk esetében pedig Debrecenben, Budapesten vagy a Nagykanizsán működő javítóintézetben.

<sup>81</sup> Bv. tv. 387. § (2) bekezdése



Lényeges, hogy a Bv. tv. 415. § (1) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy ha a fiatalok tartósan szembeszegül a javítóintézet rendjével, társai vagy a javítóintézeti dolgozók testi épségét, illetve a javítóintézet biztonságát súlyosan veszélyeztető magatartást tanúsít, az igazgató az ügyészségnél kezdeményezheti a letartóztatás végrehajtási helye megváltoztatásának indítványozását, a Be. 688. § (5) bekezdése pedig lehetővé teszi, hogy a bíróság az ügyész, a terhelt vagy a védő indítványára megváltoztassa a letartóztatás végrehajtásának helyét.

#### **6.10. A letartóztatás megszüntetése iránti indítvány elbírálása<sup>82</sup>**

Garanciális okokból, a törvény külön, mint a távoltartás és a bűnügyi felügyelet megszüntetésénél, szabályozza a letartóztatás megszüntetése iránti indítvány elbírálásának a szabályait, az indítványozók körének meghatározásával kezdődik a szabályozás: ilyen indítványt a terhelt, a védő és az ügyészség is tehet.

A Be. 300. § (2) - (3) bekezdésében foglalt rendelkezések azokat az eseteket szabályozzák, amikor a letartóztatásban lévő terhelt és/vagy a védője igen nagy gyakorisággal, új indokokat, körülményt nem tartalmazó szabadlábra helyezési kérelmeket, vagyis a letartóztatás megszüntetése iránti ismételt indítványt terjesztenek elő.

A Be. a bíróság kötelezettségévé teszi az első indítvány érdemi elbírálását, azzal együtt, hogy ha azt nem az ügyészség nyújtotta be, az ügyészség álláspontját be kell szereznie. A döntésében célszerű, hogy részletes indokát adja, hogy a bíróság mire alapozza, miért tartja szükségesnek, megalapozottnak a terhelt letartóztatását és miért tartja indokoltnak az elrendelt kényszerintézkedés fenntartását, és enyhébb kényszerintézkedés megállapításának a mellőzését, annak elrendelését, meghosszabbítását vagy a fenntartását.

A határozat meghozatalát követő rövid ideig, néhány hét alatt, általában nem történik sem a terhelt személyi körülményeiben, sem a nyomozás adataiban - ha nyomozási szakaszban van az ügy -, vagy bírósági, tárgyalási szakaszban, vagyis az eljárásban olyan lényeges változás, amelyet nem vehetett figyelembe a bíróság e határozatok meghozatala során. Ha a terhelt vagy a védő ennek ellenére a

---

<sup>82</sup> Be.300. §

letartóztatás megszüntetésére tesz indítványt, és az indítványban nem hivatkozik olyan új körülményre, amelyről a bíróságnak még nincs tudomása, és amely körülmény a letartóztatás kérdésében való döntésnél releváns, akkor a bíróság érdemi indokolás nélkül utasíthatja el, erre ad alapot a Be. 300. § (3) bekezdése.

A bíróság alakszerű végzés formájában meghozott határozata ellen fellebbezésnek van helye, mert a fellebbezés lehetőségét a törvény nem zárja ki. Az e törvényhelyen megfogalmazott szabály, vagyis az indítvány érdemi indokolás nélküli elutasítása az eljárásnak a vádirat benyújtása előtti és a vádirat benyújtása utáni szakaszában is alkalmazható. Azonban érdemben kell elbírálnia a bíróságnak a letartóztatás megszüntetésére vonatkozó indítványt, ha a letartóztatás elrendelése, fenntartása vagy meghosszabbítása óta 3 hónap már eltelt.

A törvényalkotó szándéka az volt, hogy 3 hónapon belül a nagy gyakorisággal benyújtott és új körülményt nem tartalmazó fenti tárgyú indítványok elbírálása a hatóságok terheit indokolatlanul ne növelje és az eljárás elhúzódásához ne vezessen, figyelembe véve azt is, hogy a kényszerintézkedések tárgyában hozott határozatok ellen benyújtott fellebbezéseket a másodfokú bírósághoz fel kell terjeszteni és ezzel az eljárás időtartama megnövelhető. A három hónapos határidőt a letartóztatás legutolsó (elrendelésétől) fenntartásától vagy meghosszabbításától kell számítani.

A Be. 300. § (3) bekezdése rögzíti, hogy a letartóztatás megszüntetése iránti védői, terhelti indítvány elbírálása nem mellőzhető, ha már három hónap eltelt a letartóztatás tárgyában hozott bírósági döntés óta, vagyis a letartóztatás elrendelése, meghosszabbítása, fenntartása óta. A törvényalkotó a letartóztatásban töltött 3 hónapot már olyan hosszú időnek tekinti, amely időtartam ismételten szükségessé teszi, hogy a bíróság a terhelti és a védői letartóztatás megszüntetése iránti indítványt ismét megvizsgálja. Három hónap letelte után a bíróságnak érdemben kell megvizsgálni a letartóztatás fenntartásának, meghosszabbításának vagy megszüntetésének az indokait.

## 6.12. Az előzetes kényszergyógykezelés

Az előzetes kényszergyógykezelés ismételten egy olyan kényszerintézkedés, melynek esetében alapvetően nincs eltérés a fiatalkorúakra és a felnőttkorúakra vonatkozó szabályozás között - az elrendelés feltételeiben és a végrehajtás tekintetében sem.

Az előzetes kényszergyógykezelés a kóros elmeállapotú terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt, a Be. 301. § (1) bekezdésében írtakat akár a kényszerintézkedés adekvát fogalmának is tekinthetjük.

A kóros elmeállapot büntethetőséget kizáró ok<sup>83</sup>, ha a beszámítási képessége a terheltnek teljesen hiányzik, ilyenkor a terhelt bűnösségének megállapítására és vele szemben büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására nem kerül sor. Ha a terhelt súlyos, erőszakos bűncselekményt valósít meg és tartani kell attól, hogy azt megismétli, a társadalom védelméhez ebben az esetben nagyobb érdek fűződik, mint a kóros elmeállapotú terhelt személyi szabadságához fűződő joga tiszteletben tartásához és indokolt ennek következményeként az ilyen terhelt zárt intézetben való elhelyezése<sup>84</sup>, mely egyben gyógyításának megkezdését is jelenti. Erre ad lehetőséget előzetesen, már a vádirat benyújtását megelőzően a Be. 301. § (1) bekezdése, az előzetes kényszergyógykezelés, mint kényszerintézkedés alkalmazásának lehetőségével.

A kényszerintézkedés alkalmazására a Be. 277. § (5) bekezdése alapján, kizárólag a bűnismétlés megakadályozása érdekében van lehetőség és kizárólag olyan terhelttel szemben, akinek a kizárt beszámítási képessége tekintetében már a nyomozás során igazságügyi orvosszakértői vélemény áll rendelkezésre, amely szerint a terhelt kóros elmeállapotúnak minősül.

Az elrendelés feltétele, hogy

- a gyanúsított kihallgatását követően az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatta, vagy a gyanúsított kihallgatást követően elkövetett újabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt gyanúsítottként hallgatták ki, vagy

---

<sup>83</sup> Btk. 15. § b) pontja

<sup>84</sup> A kényszergyógykezelés alkalmazásának szabályai a Btk. 78. § (1) bekezdésében olvashatóak. A személy elleni erőszakos bűncselekmények körét a Btk. értelmező rendelkezései között találjuk (Btk. 459. § 26. pont).

- megalapozottan feltehető, hogy a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatná, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el<sup>85</sup>.

Az előzetes kényszergyógykezelés elrendelésére, fenntartására, meghosszabbításra bizonyos eltérésekkel - időtartam és indítványtételi joggal rendelkezők köre -, a letartóztatás szabályait kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a letartóztatás időtartamának felső határát szabályozó, Be. 298. §-t sem lehet alkalmazni.

Ugyanis a kényszerintézkedés időtartama tekintetében ennek a törvény által kijelölt felső határa valójában itt sincsen, a vádemelés előtt elrendelt előzetes kényszergyógykezelés az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb hat hónapig tart, az előzetes kényszergyógykezelést a vádemelés előtt a bíróság alkalmanként legfeljebb hat hónappal hosszabbíthatja meg.

Az előzetes kényszergyógykezelést fekvő beteg gyógyintézetként végrehajtó Igazságügyi Megfigyelő és Elmeorvosi Intézet<sup>86</sup> a vádemelés előtt az ügyészséget, a vádemelés után a bíróságot kell tájékoztatnia haladéktalanul, ha az előzetes kényszergyógykezelés megszüntetése indokolt, azaz, az Intézetben való tartózkodása alatt a terhelt egészségügyi állapota oly mértékben javul, hogy arra a továbbiakban már nincsen szükség.

Itt valójában a terhelt személyében, pontosabban a kóros elmeállapotát okozó betegség lefolyásában kell bekövetkeznie olyan mértékű és pozitív irányú változásnak, mely a kényszerintézkedés megszüntetését eredményezheti. Figyelemmel ezen kényszerintézkedés elrendelésének okára, álláspontom szerint azért nincs felső időbeli határa ezen kényszerintézkedés fenntarthatóságának, mert a terhelt egészségügyi állapotának javulását - még akkor is, ha erre reális esély mutatkozik - időkorlát közé szorítani nem lehet.

---

<sup>85</sup> Bánáti János - Belegi József - Belovics Ervin (szerk.) - Erdei Árpád (szerk.) - Farkas Ákos - Kónya István: A büntetőeljárás törvény magyarázata, HVG ORAC Kft., 2018. 393.o.

<sup>86</sup> A kényszergyógykezelés és az ideiglenes kényszergyógykezelés végrehajtásáról, valamint az Igazságügyi Megfigyelő és Elmeorvosi Intézet feladatairól szóló 13/2014. (XII. 16.) IM rendelet tartalmazza a részletszabályokat.

A Be. a terhelt hozzátartozói számára főszabály szerint nem biztosít fellebbezési jogot a büntetőeljárás során hozott határozatokkal összefüggésben, az egyik kivétel éppen az előzetes kényszergyógykezelés elrendelése, meghosszabbítása, illetve fenntartása, mert ezen határozatok ellen a terhelt házastársa és élettársa is jogosult fellebbezésre, az előzetes kényszergyógykezelés megszüntetése iránt szintén a terhelt házastársa és élettársa is terjeszthet elő indítványt.

#### **6.12. A fiatalkorú törvényes képviselője jogállása, szerepe a büntetőeljárásban<sup>87</sup>**

A büntetőeljárás szereplői közül, témám szempontjából indokolt külön is kiemelni a törvényes képviselőt, méghozzá a fiatalkorú terhelt törvényes képviselőjét. Ő a büntetőeljárásban segítőként vesz részt, de a jelenléti, észrevételezési, felvilágosítás-kérési, indítványtételi, ügyirat-megismerési, valamint jogorvoslati jogára a védő jogai irányadók.

A fiatalkorú terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy törvényes képviselőjét tájékoztatni kell a fiatalkorú terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy idézéséről és értesítéséről, a védővel közölt határozatokat vele is közölni kell.

A Be.-nek ezen az általános szabálya szerint, anélkül, hogy a kényszerintézkedésekről szóló szabályok között őt külön nevesítette volna a törvény, a kényszerintézkedésekkel összefüggésben a fiatalkorú terhelt törvényes képviselőjének minden határozatról ugyanúgy kell, hogy értesülnie, mint a védőnek, ugyanúgy indítványozhatja a kényszerintézkedés megszüntetését is.

E személy ilyen tartalmú fellépése az eljárásnak ahhoz a pillanatához kapcsolódik, amikor a fiatalkorú, aki felett ő törvényes képviselőt gyakorol, megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével, már a konkrét gyanúsítás közlését megelőzően, a vele közölt idézéstől kezdődően. Szerepének célja a fiatalkorú érdekeinek minél teljesebb érvényesülése.

---

<sup>87</sup> A Be. 72. § (1) bekezdése és Be. 480. § (1) bekezdése d) pontja alapján.

A törvényes képviseleti jognak a megszűnését vonja maga után, ha a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy az eljárás folyamán betölti a 18. életévét és nem került cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság alá<sup>88</sup>.

## **7. A fiatalkorúakkal szemben alkalmazott kényszerintézkedések gyakorlata Heves vármegyében**

### ***7.1. Néhány számadat az elmúlt évekből, általánosságban***

Az elmúlt években, az új Be. hatálya alatt elrendelt kényszerintézkedések Heves vármegyében a következők szerint alakultak<sup>89</sup>. Fontos előzetesen leszögezni, hogy az itt bemutatott statisztikai adatok nem tesznek különbséget aközött, hogy a kényszerintézkedések felnőttkorú vagy fiatalkorú terhelttel szemben folyó büntetőeljárásban kerültek-e alkalmazásra.

A távoltartás elrendelésére az új Be. hatálybalépését követően, 2018. második félévében az ügyészség indítványára nem került sor. Ebben az időszakban 4 esetben indítványozták sértettek a távoltartás elrendelését, melyre 2 esetben sor is került. 2019. évben nem nyújtott be indítványt az ügyészség távoltartás elrendelése érdekében, míg a sértettek által benyújtott 10 indítvány alapján 4 esetben elrendelésre került a kényszerintézkedés. 2020. évben az ügyészségek 7 esetben tettek indítványt távoltartás elrendelésére, melynek minden esetben helyt adott a bíróság, míg ebben az évben 16 sértett indítványozta a távoltartás elrendelését, melyből 5 esetben annak elrendelésére került sor. 2021. évben összesen 4 ügyészségi indítvány benyújtására került sor távoltartás elrendelése érdekében, a bíróság mind a 4 esetben elrendelte a kényszerintézkedést, sértetti indítvány 12 érkezett ebben az évben, a bíróság 5 esetben elrendelte a kényszerintézkedést. 2022. évben az ügyészség 1 esetben indítványozta távoltartás elrendelését, a bíróság azt el is rendelte, sértettektől összesen 11 indítvány érkezett az ügyészségen keresztül a bíróságra, mindössze 1 esetben került elrendelésre a távoltartás.

---

<sup>88</sup> Amikor a törvényes képviselő megszűnik törvényes képviselő lenni, ilyen esetben, mint a terhelt nagykorú hozzátartozója segítőként felvilágosítást kérhet a büntetőügyben eljáró hatóságoktól, illetve meghatalmazott képviselőként a törvényben felsorolt esetekben, joghatályos meghatalmazás birtokában járhat el a terhelt helyett, jogorvoslati jogosultság nélkül (BH.2020.7.201., Kúria Bfv.I.1.320/2020/2019.).

<sup>89</sup> Az adatok forrása a [www.ugyeszseg.hu](http://www.ugyeszseg.hu) oldalon közzétett, a Heves Vármegyei Főügyészség tekintetében és országosan gyűjtött statisztikai adatok, 2018. II. félévére, 2019., 2020., 2021. és 2022. évekre vonatkozóan.

Összehasonlításképpen, a távoltartás kényszerintézkedés elrendelésére országos viszonylatban 2018. II. félévében 63 ügyészségi indítvány alapján 55, 2019. évben 134 ügyészségi indítvány alapján 118, 2020. évben 227 ügyészségi indítvány alapján 198, míg 2021. évben 235 ügyészségi indítvány alapján 213 alkalommal került sor. A sértettek által benyújtott indítványok számát tekintve, 2018. II. félévében 133 indítvány került benyújtásra, a bíróság 43 esetben rendelte el a kényszerintézkedést, 2019. évben 319 indítványt elbírálva 110 esetben távoltartás elrendelésére került sor, 2020. évben 351 indítvány alapján 115 esetben került sor, míg 2021. évben 328 indítványt megvizsgálva abból 126-nak adott helyt a bíróság. 2022. évben összesen 226 ügyészség által előterjesztett indítványt bírált el a bíróság, melyből 202 esetben a távoltartás elrendelésére került sor. Sértettek 364 esetben nyújtottak be indítványt távoltartás elrendelésére, 101 esetben távoltartás elrendelésére, míg 1 esetben pedig bűnügyi felügyelet alkalmazására került sor.

Heves vármegyében 2018. II. félévében a nyomozó hatóság 1 esetben tett előterjesztést bűnügyi felügyelet<sup>90</sup> indítványozására az ügyészség részére, aki ezen túl további 10 esetben nyújtott be ennek a kényszerintézkedésnek az elrendelésére indítványt a bíróságnak. A bíróság mind a 11 esetben rendelte el a bűnügyi felügyeletet. 2019. évben az ügyészségek 27 esetben nyújtottak be indítványt bűnügyi felügyelet elrendelésére, melyeknek a bíróság a 25 esetben helyt adott, 2 esetben pedig nem rendelte el a kényszerintézkedést. 2020. évben, a bűnügyi felügyelet elrendelésével összefüggésben 13 esetben érkezett ügyészségi indítvány a bíróságra, az elrendelésre ebben az évben is minden esetben sor került. 2021. évben 20 esetben tettek indítványt az ügyészségek a bűnügyi felügyelet kényszerintézkedés elrendelésére, a bíróság 16 esetben adott helyt az indítványnak, 4 esetben pedig nem. 2022. évben a nyomozó hatóságok előterjesztése és saját kezdeményezése alapján az ügyészség által benyújtott 26 indítványt elbírálva a bíróság mind a 26 esetben elrendelte a bűnügyi felügyeletet.

Országosan, a bűnügyi felügyelet alkalmazására vonatkozóan 2018. II. félévében 156 ügyészségi indítvány került benyújtásra, mely alapján 145 esetben el lett rendelve a kényszerintézkedés, 2019. évben 332 ügyészségi indítványt elbírálva, 302 esetben rendelte el azt a bíróság, 2020. évben 436 ügyészségi indítvány lett benyújtva, melyből 408 esetben el is lett rendelve a kényszerintézkedés, 2021. évben 477 ügyészségi indítvány alapján 431 esetben hozott olyan döntést a bíróság, melyben azt

---

<sup>90</sup> Az ügyészség által közölt statisztikai adatok nem tesznek különbséget a bűnügyi felügyelet egyes formái között.

elrendelte. 2022. évben mindösszesen 504 ügyészségi indítványt bíráltak el a bíróságok, melyek alapján 483 esetben született kényszerintézkedést elrendelő bírósági határozat.

2018. II. félévében Heves vármegyében letartóztatás elrendelésére az összesen benyújtott 52 ügyészségi indítvány alapján csak 43 esetben került sor, 8 esetben a bíróság más kényszerintézkedés elrendelését látta indokoltnak. 2019. évben 126 esetben érkezett indítvány letartóztatás elrendelésére a bírósághoz, melyből 111 esetben a kényszerintézkedést elrendelte a bíróság, 9 esetben más kényszerintézkedés alkalmazására látott törvényi lehetőséget. 2 esetben nem rendelte el a bíróság a letartóztatást, melyre utóbb, az ügyészség által benyújtott fellebbezés alapján a másodfokú bíróság döntése alapján került sor. 2020. évben a letartóztatás kényszerintézkedés alkalmazására összesen 126 indítvány került benyújtásra, ebből 111 esetben el lett rendelve a kényszerintézkedés, 9 esetben más kényszerintézkedés elrendelésére látott alapot a bíróság, 2 esetben nem rendelte el a letartóztatást, melyre utóbb, ebben az évben is, az ügyészség által benyújtott fellebbezés alapján, a másodfokú bíróság döntése alapján került sor. 2021. évben összesen 130, letartóztatás kényszerintézkedés elrendelésére irányuló ügyészségi indítványról döntött a bíróság, 115 esetben annak elrendeléséről, 12 esetben más kényszerintézkedés alkalmazásáról döntve, míg 1 esetben azt nem rendelte el. Az ügyészség fellebbezése alapján, a másodfokú bíróság 1 esetben elrendelte a letartóztatást, míg 1 esetben pedig más kényszerintézkedést alkalmazott. 2022. évben 179 ügyészségi indítványt megvizsgálva a bíróság 165 esetben azt elrendelte, 6 esetben nem rendelte el, míg 8 esetben más kényszerintézkedés alkalmazására került sor.

Országosan 2018. II. félévében 1575 ügyészségi indítvány alapján 1371 esetben került elrendelésre letartóztatás, 2019. évben 3759 indítvány alapján 3330 esetben született elrendelésről döntés, 2020. évben 4359 esetben nyújtottak be indítványt letartóztatás elrendelésére, melyből 3871 esetben annak helyt adott a bíróság, 2021. évben 5151 indítványt elbírálván 4685 esetben került sor letartóztatás elrendelésére. 2022. évben 5571 letartóztatásra irányuló ügyészségi indítványt bíráltak el a bíróságok, melyből 5072 esetben a letartóztatás elrendelésére, 285 esetben másik kényszerintézkedés alkalmazására került sor, míg 130 esetben a bíróságok nem rendeltek el kényszerintézkedést.

Előzetes kényszergyógykezelés elrendelésének indítványozására Heves vármegyében csak 2019. és 2020. években került sor, mindkét évben 1-1 alkalommal, a bíróság mindkét esetben elrendelte e



kényszerintézkedés alkalmazását. Országosan, 2018. II. félévében 5 ügyészégi indítványra 5 elrendelés, 2019. évben 25 ügyészégi indítványra 23 elrendelés, 2020. évben 26 ügyészégi indítványra 23 elrendelés jutott, míg 2021. évben 26 esetben tett ilyen tárgyú indítványt az ügyészség és 22 esetben a bíróság el is rendelte a terhelt előzetes kényszergyógykezelését. 2022. évben 22 esetben nyújtottak be az ügyészségek indítványt előzetes kényszergyógykezelésre, melyek alapján annak elrendelésére 18 esetben került sor.

## ***7.2. Az egyes ügyek vizsgálata, a vizsgálati szempontok és a vizsgálati módszer***

A dolgozat egyedi tartalommal való megtöltésére törekedve, a Heves vármegyében működő bíróságok által, kényszerintézkedések tárgyában, fiatalokú terheltekkel szemben hozott döntéseinek vizsgálatát is elvégeztem, abból a célból, hogy bemutassam az Egri Törvényszék illetékességi területén, az új Be. hatálya alatt alkalmazott személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedések gyakorlatát, fajtájuk, elrendelésük, megszűnésük, megszüntetésük okai, fenntartásuk időtartama tekintetében, ha azt fiatalokú terhelttel szemben alkalmazzák.

A kutatásom konkrét tárgyát a 2018. július 01. napjától 2022. december 31. napjáig terjedő időszakban, fiatalokú terhelttel szemben, a nyomozási bíró által elrendelt vagy fenntartott, személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedések képezték, a terhelttel szemben benyújtott vádirat alapján, az elsőfokú bíróság által, a kényszerintézkedés tárgyában hozott határozatig.

A kutatási módszerem a kényszerintézkedések elrendelésére, fenntartására, megszüntetésükre vonatkozó, konkrét eljárások iratainak tanulmányozása<sup>91</sup> volt, a Bírósági Integrált Iratkezelési Rendszer segítségével, elektronikus úton.

A kutatási engedélyben foglalt korlátozások alapján, 17 fiatalokú terhelttel szemben lefolytatott, jogerősen befejezett, már irattárba helyezett büntetőeljárás irataiba nyílt módomban betekinteni, melyekben bűnügyi felügyelet és/vagy letartóztatás kényszerintézkedés alkalmazására került sor.

---

<sup>91</sup> Az iratokba történt betekintésre az Egri Törvényszék Elnöke által kiadott kutatási engedély (száma: 2023.El.I.J.30/2., kelte: 2023. április 26.) alapján került sor.

Ezek az ügyek bizonyosan nem az összes ilyen eljárás, melyet Heves vármegyében lefolytattak a bíróságok a Be. hatályba lépése óta, ezért a megállapításaim és a belőle levont következtetéseim csak ezeket az ügyeket érintően tekinthetőek általánosnak.

### **7.3. Szempontok**

Az egyes eljárások adataiból az alábbi tényeket gyűjtöttem össze ügyenként:

- a fiatalkorú terhelt személyével kapcsolatban az életkora a terhére rótt bűncselekmény elkövetésekor és a vele szemben alkalmazott kényszerintézkedés elrendelésekor;
- az eljárás tárgyával kapcsolatban a bűncselekmény megnevezését, Btk-beli minősítését, a kényszerintézkedés tárgyában született bírósági határozat meghozatalakor és a vádirat benyújtásakor;
- a kényszerintézkedés elrendelésére, esetleges meghosszabbítására vonatkozó ügyészi indítvány milyen kényszerintézkedés elrendelésére irányult, annak ténybeli és jogi alapjai,
- a kényszerintézkedés elrendelésére, esetleges meghosszabbítására vonatkozó bírósági határozat kelte, milyen kényszerintézkedést alkalmazott, annak ténybeli és jogi alapjai,
- a kényszerintézkedés elrendelésére, esetleges meghosszabbítására vonatkozó bírósági határozattal szemben bejelentett fellebbezések, a fellebbező eljárásbeli szerepe, fellebbezés indokai, iránya;
- a kényszerintézkedés elrendelésével, esetleges meghosszabbításával kapcsolatosan hozott másodfokú határozatban foglalt döntés, annak ténybeli és jogi indokai;
- a vádemelés időpontja, a vádemelést követően a kényszerintézkedéssel kapcsolatos ügyészi indítvány és az ennek tárgyában hozott bírósági határozat tartalma;
- óvadék felajánlására sor került-e, ki és mekkora összegben tette meg a felajánlást, az óvadék tárgyában született bírósági határozat, annak ténybeli és jogi indokai;
- az ügydöntő elsőfokú határozat kelte.

### **7.4. Megállapítások**

A fiatalokú terheltek életkorát tekintve a 14. életévét betöltött és 18.életévét még be nem töltött személyekről van szó, a legfiatalabb terhelt 14 éves és fél éves volt a bűncselekmény elkövetésekor és a letartóztatása elrendelésekor is. A vizsgált ügyek közül egy sem volt, melyben a terhelt a 12 és 14 éves korosztály tagja lett volna.

A fiatalokú terheltekkel szemben folyamatban volt büntetőeljárásokban jellemzően olyan bűncselekmények képezték az eljárások tárgyát, mint a rablás büntette (Btk. 365. § (1) bekezdése) alap- és minősített esetei, melyek büntetési tétele 2 évtől 8 évig, illetve 5-től 10 évig terjedő szabadságvesztés, a 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő testi sértés büntette (Btk. 164. § (3) bekezdése, az 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő kifosztás büntette (Btk. 366. § (1) bekezdése), a lopás vétsége (Btk. 370. § (2) bekezdés b) bb) pontja) és büntetési alakzatai (Btk. 370. § (3) bekezdés b) ba) pontja, (4) bekezdés b) pontja), mely utóbbiak 3 évig, illetve 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők, a szintén ugyanekkora büntetési tétellel fenyegetett zsarolás büntette (Btk. 367. § (2) b) pontja), a 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő garázdaság vétsége (Btk. 339. § (1) bekezdése), a 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő jármű önkényes elvétele büntette (Btk. 380. § (1) bekezdése), a 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő fogolyszökés büntette (Btk. 283. §), a 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő magánlaksértés büntette (Btk. 221. § (2) bekezdés a) pontja), valamint a 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő szexuális erőszak büntette (Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja).

A terheltekkel szembeni büntetőeljárások jellemzően két-három - nem egy esetben hat-tíz - szándékos bűncselekmény elkövetése miatt indultak, a kisebb tárgyi súlyú, tulajdon elleni bűncselekmények mellett súlyosabb, személy elleni erőszakos cselekmények is megjelennek halmazatban, alapvetően ezek képezik az eljárások tárgyát többségében. Több esetben arra is volt példa, hogy a büntetőeljárásban már közölték a fiatalokú terhelttel a megalapozott gyanút egyes cselekedetei kapcsán, majd utána további bűncselekményeket követett el, olykor már bűnügyi felügyelet kényszerintézkedés hatálya alatt.

A vizsgált ügyekben az ügyészégi indítványok vagy bűnügyi felügyelet vagy pedig letartóztatás kényszerintézkedések elrendelésére, valamint utóbb ezek fenntartására irányultak. Az ügyészség adott ügyben a már elrendelt kényszerintézkedés hosszabbítására tett mindig javaslatot, két

fiatalkorú terhelt kivételével. E két esetben arról volt szó, hogy a korábban a terhelttel szemben elrendelt bűnügyi felügyelet nem bizonyult elégséges visszatartó erőnek a bűnismétlés megakadályozására, ezért a szabályok megszegése okán is, annak megszüntetésére és letartóztatás kényszerintézkedés elrendelésére tett indítványt, melyet a bíróság alkalmazott is.

Az ügyészség által benyújtott, kényszerintézkedés elrendelésére irányuló indítványokban, a Be. 276. § (2) bekezdésében foglalt okokra hivatkozással, a terheltre egyediesítetten kérte a kényszerintézkedés alkalmazását, hivatkozva a nyomozási eljárás során feltárt személyi körülményekre, családi kapcsolataira, büntetlen vagy büntetett előéletére, a terheltnek az eljárás során tanúsított magatartására, alátámasztva a megalapozott gyanú meglétét, konkrétan megjelölve a 276. § (2) bekezdés valamely okát. Előfordult, de nem jellemzően, a 276. (2) bekezdés ba) pontja esetében, hogy a bizonyítékokkal kapcsolatos jövőbeli terhelti magatartásra vonatkozóan pusztán csak abból vont le következtetést az ügyészség indítványa, hogy a terhelt és a sértett azonos lakókörnyezetben laknak.

A kényszerintézkedésekkel kapcsolatos bírósági határozatok tekintetében a következő megállapításokat lehetett tenni.

A fiatalkorú terheltek esetében a bíróság minden esetben rendelkezett a Be. 688. § (1) bekezdése szerint arról, hogy a letartóztatás végrehajtási helyét kijelölje, az esetek többségében javítóintézetet határozva meg, e rendelkezésekhez indokolást általában nem fűztek a bíróságok, ugyanakkor ott, ahogy a fiatalkorú terhelt már közel járt a 18. életéve betöltéséhez, a bíróság büntetésvégrehajtási intézetet jelölt meg, utalva erre a tényre.

A vizsgált ügyekben a fogvatartás helye az eljárás során, a meghosszabbítások alkalmával csak akkor változott, ha a fiatalkorú terhelttel szemben időközben más ügyben kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtását foganatba vették.

A letartóztatások elrendelése a több cselekményt megvalósító terheltek esetében jellemzően akkor következett be, amikor nagy tárgyi súlyú bűncselekmények elkövetésére került sor részükről, például

rablás büntette, kifosztás büntette, szexuális erőszak büntette, jóllehet korábban volt már a terhükre róva kisebb súlyú cselekmény vagy cselekmények adott esetben.

Mind az elrendelő, mind a meghosszabbításról rendelkező határozatokban megfigyelhető az a tagolás, hogy a nyomozási bíró először a megalapozott gyanú fennálltát vizsgálja a nyomozati iratok alapján, majd az eljárás tárgyát képező különös tárgyi súly meglétét<sup>92</sup>, végül pedig az ügyészségi indítványban foglalt különös letartóztatási okok fennálltát.

A fiatalokú terhelt esetében a különös tárgyi súly kapcsán kitérnek arra a határozatok az adott bűncselekmények egyes büntetési tételén túl, hogy a bűncselekmények elkövetési módja, jellege milyen volt, volt-e társas elkövetés, van-e sorozatjelleg.

Az egyes különös feltételek vizsgálata ugyan tételesen követi az ügyészi indítványban foglaltakat, de az egyes okok vizsgálatának konkrét fennállására maga von le következtetéseket, olykor mellőzve egyes ügyészség által felhívott pontokat. Az egyes különös okok fennálltával kapcsolatban két okot lehet kiemelni, mely gyakrabban visszatérő elem a többihez képest, ez pedig a terhelt jelenlétének biztosítása és a bűnisméltés megakadályozása.

A bíróságok az elrendelések és a meghosszabbítások alkalmával, valamint a vádirat benyújtását követően is, az ügyészségi indítvány alapján, de nem mindig ugyanazon § alapján, elrendelték, illetve fenntartották a kényszerintézkedést a fiatalokú terheltekkel szemben.

A határozatokban ténybeli indokokat hívtak fel a bíróságok arra, hogy miért tartják a legsúlyosabb kényszerintézkedést, mint egyedüli eszközt arra alkalmasnak, hogy jellemzően a fiatalokú terhelt jelenléte az eljárás során biztosított legyen, valamint a bűnisméltés veszélyét kiküszöböljék.

A vizsgált ügyekben minden esetben az ügödöntő határozat meghozataláig tartott a terheltek letartóztatása, a kényszerintézkedések elrendeléskor megállapított különös feltételekben változást a bíróságok az egyes hosszabbítások alkalmával nem állapítottak meg egyik esetben sem.

---

<sup>92</sup> A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző Csoportja, 2016.El.II.JGY.B.2.15. számú összefoglaló véleményében, a régi Be. hatálya alatt hozott határozatok kapcsán éppen a különös tárgyi súlyra való utalás hiányát állapította meg több esetben. (Összefoglaló a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatáról [https://kuriabiroag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo\\_velemen\\_y\\_7.pdf](https://kuriabiroag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemen_y_7.pdf))

A vizsgált ügyekben a bírósági határozatokkal szemben csak a terhelti oldalon került sor fellebbezés bejelentésére, mind a terheltek, mind a védők, mind a törvényes képviselők részéről, részben szabadlábra helyezés, részben enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása iránt. A terheltek és a törvényes képviselők jellemzően indokolás nélkül, a védők pedig indokolt fellebbezést nyújtottak be, melyek azonban egyik esetben sem vezettek eredményre.

A másodfokú bíróságok a helybenhagyó végzések indokolásában részletesen vizsgálták az elsőfokú döntés ténybeli alapjait elsősorban és az abból levont jogi konzekvenciák helyességét, indokolt fellebbezés esetén kitérve az azokban foglalt álláspontokkal szembeni érvelésre.

A vizsgált ügyekben a letartóztatás és a vádemelés közötti időtartamot illetően a legrövidebb időtartam 2 hónap volt, míg a leghosszabb pedig 10 hónap. A letartóztatások meghosszabbításakor, különösen a második, harmadik hosszabbítás alkalmával a bíróságok gyakran éltek a lehetőséggel, hogy a határozatban felhívják az ügyészség és a nyomozó hatóság figyelmét arra, hogy a fogvatartásra tekintettel a büntetőeljárást soron kívül kell lefolytatni<sup>93</sup>.

A vádemeléssel egyidejűleg minden vizsgált ügyben az ügyészség a letartóztatás fenntartására tett indítványt, melyet a bíróság minden esetben fenn is tartott. A határozatok vizsgálatakor az volt megállapítható, hogy minden esetben végzéssel került sor ennek a döntésnek a meghozatalára, az ügyészi indítvánnyal egyezően, mivel attól a bíróság nem tért el, így ülés megtartásra és ezzel együtt a fiatalok terhelte meghallgatására ekkor került sor.

A vizsgált ügyekben óvadék felajánlására nem került sor egyik esetben sem.

## **7.5. Következtetések**

A vizsgálatom kezdetén feltett kérdések a következők voltak:

---

<sup>93</sup> A nyomozási bírónak a Be. nem biztosít lehetőséget határidők megállapítására, illetve szankcionálási joguk sincs, mellyel az eljárás elhúzódnak ellen tehetnének (Bieber Ivóna - Ivány Borbála - Kádár András Kristóf: Ügyvédi Kézikönyv - Hatékony jogi segítségnyújtás a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásokban, Magyar Helsinki Bizottság, 2019. január).

- 1) a gyakorlatban érvényesülnek-e a Be. által megkívánt eltérő elvek a fiatalkorúak esetében alkalmazott kényszerintézkedésekkel kapcsolatban, az elrendelésük esetén a cselekmény különös tárgyi súlya, mint az elrendelésnek a felnőttkorúakéhoz képest további feltétele kimutatható-e;
- 2) az ügyészi indítványtól eltérés megfigyelhető-e, ha igen, milyen indokkal kerül rá sor;
- 3) mennyi az az időtartam, míg fennáll a kényszerintézkedés a fiatalkorú terhelttel szemben;
- 4) mely kényszerintézkedések elrendelésére kerül sor egyáltalán és a fokozatosság elvének érvényesülése kimutatható-e, ha egy ügyben több típusú kényszerintézkedés alkalmazására kerül sor a fiatalkorú terhelttel szemben;
- 5) sor került-e óvadék felajánlására a gyakorlatban és ki ajánlja fel.

A fenti kérdésekre az alábbi válaszokat lehet adni az egyes ügyek vizsgálata alapján.

Teljes bizonyossággal megállapítható, hogy a vizsgált ügyekben a Be. által előírt különös tárgyi súly, mely a fiatalkorú terhelt letartóztatásának további feltétele, minden esetben megállapítható volt a fennállása. A bírósági határozatokban külön kihangsúlyozásra került, hogy ezt a bűncselekmény Btk-beli büntetési tétele mellett, milyen más jellemzők alapján állapítja meg a bíróság. E többletfeltétel meglétének vizsgálatára nemcsak a kényszerintézkedés elrendelésekor, hanem később, a hosszabbítások alkalmával is minden esetben sor került.

Az ügyészség által benyújtott indítványtól a bíróságok a kényszerintézkedés alkalmazásakor nem tértek el, ami a kényszerintézkedés típusát illeti, legyen szó akár bűnügyi felügyeletről vagy letartóztatásról. Az eltérés adott esetben csak ott volt kimutatható, hogy a hosszabbítások alkalmával mennyi időtartamra rendelte el azt és mely Be. 276. § (2) bekezdésbeli indok alapján. Az ügyészségi indítványokban jellemzően több ok is megjelölésre került a letartóztatás elrendelésére, így ezek közül egynek a mellőzése nem eredményezte a kényszerintézkedés mellőzését is egyben.

Az is megállapítható volt, hogy a letartóztatás elrendelését követően, mindig vizsgálják a bíróságok a fenntartás indokait, de az elrendeléstől kezdődően ennek megváltoztatására nem került sor, egyik esetben sem, mert sem a terhelt személyi körülményeiben, sem pedig az eljárás tárgyában pozitív változás nem következett be. A vizsgált ügyekben nem volt olyan egy esetben sem, hogy az elrendelés

okai közül egynek vagy akár többnek az idő múlásával kisebb jelentőséget tulajdonított volna a bíróság vagy akár az ügyészség.

Kérdésként merül fel, hogy a bűnisméltés veszélyének miért van ugyanakkora súlya a cselekmények elkövetését követő 1 év elteltével, például, illetve amennyiben nincs meg a szabad mozgáshoz való a joga a terheltnek, nem áll módjában életkörülményein sem változtatni. Hozzá kell tenni azonban, hogy a vizsgált ügyekben sem a terhelt, sem a védő nem hivatkozott egyik esetben sem ilyen körülményekre.

A vizsgált ügyekben a letartóztatás elrendelése és az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata meghozatala között eltelt időt tekintve megállapítható volt, hogy a letartóztatás elrendelésétől számítva egy éven belül általában megszületettek az érdemi döntések a fiatalokú terheltek esetében. A legrövidebb időtartam 5 hónap volt, míg a leghosszabb 2 év 8 hónap, azonban a fiatalokú terhelt nem töltötte végig letartóztatásban ezt az időt, mert időközben azt megszüntették, hogy más ügyben kiszabott jogerős szabadságvesztés büntetése letöltését megkezdhesse.

A vizsgált ügyekben csak bűnügyi felügyelet és letartóztatás elrendelése került sor, de álláspontom szerint a fokozatosság elvének érvényesülésére enged következtetni az, hogy az ügyészség sem minden áron csak letartóztatásra tesz indítványt, mert azokban az esetekben, ahol a fiatalokú terhelt rendezett családi körülmények között, gondozója felügyelete alatt élhet, ott először bűnügyi felügyeletet indítványozott, jellemzően tulajdon elleni bűncselekmények elkövetése esetén. Akkor azonban, amikor e kényszerintézkedés szabályait maga a fiatalokú terhelt nem tartotta be és a szabályszegés abban nyilvánult meg, hogy újabb szándékos, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményeket követett el, a letartóztatás, mint végső eszköz alkalmazására került sor.

A vizsgált ügyekben óvadék felajánlására nem került sor, így erre vonatkozóan érdemi következtetést levonni nem lehetett, pusztán a tényt megállapítani, hogy ennek a jogintézménynek egyik esetben sem volt relevanciája.



## Záró gondolatok - összegzés

A dolgozatomban végig tekintettem a kényszerintézkedéseket, melyeket lehet és milyen feltételekkel a fiatalokkal szemben elrendelni és a letartóztatással érintett fiatalok terheltek konkrét ügyeivel kapcsolatban tett vizsgálati megállapításokból bizonyos következtetések levonására is volt lehetőség.

A dolgozatom elejére választott idézet szellemében, a végén feltettem magamnak a kérdést, hogy felfedeztem-e vajon valamilyen - jelen esetben természetesen relatív - igazságot a választott témában való elmélyülésem során.

Előttem megerősítést nyert, hogy a letartóztatásnak a fiatalok esetében is van egy nagyon szűk körben relevanciája. Azok, akik ezekkel a fiatalokkal találkoztak, a szemükbe néztek és mérlegelték annak lehetőségét, hogy őket letartóztatásba helyezték vagy sem, meggyőződésem, hogy a formálódó személyiséggel rendelkező, támogatásra váró vagy segítségre szoruló kamaszt, illetve gyermeket éppúgy látták maguk előtt, mint a súlyosan szabályszegő magatartásukat, azok eredményét, akikkel szemben, főleg mások védelmében a letartóztatás volt az egyetlen alkalmas kényszerintézkedés, ugyanakkor arra valóban, mint végső eszköz alkalmazására került sor.

**Melléklet: Az Egri Törvényszék illetékességi területén működő járásbíróságokon vizsgált, lezárt ügyek:**

Egri Járásbíróság: Bny.264/2018., Bny.384/2018., Bny.439/2018., Bny.172/2019., Bny.185/2019., Bny.248/2019., Bny.36/2020., Bny.54/2020., Bny.24/2022., Bny.67/2022., Bny.246/2022., Bny.19/2018., Bny.118/2018., Bny.198/2018., Bny.225/2020., Bny.253/2020., Bny.328/2020., Bny.25/2021., Bny.470/2021., Bny.490/2021., Bny.543/2021., Bny.93/2022., Bny.38/2018., Bny.228/2020., Bny.244/2020., Bny.267/2020., Bny.380/2020., Bny.76/2018., Bny.116/2018., Bny.197/2018., Bny.203/2019., Bny.229/2019., Bny.290/2019., Bny.552/2021., Bny.298/2022., Bny.416/2018., Bny.441/2018., Bny.29/2019., Bny.277/2018., Bny.307/2018., Bny.396/2018., Bny.421/2018., Bny.19/2019., Bny.209/2018.

Gyöngyösi Járásbíróság: Fk.78/2019., Fk.193/2019., Fk.22/2020.

Hatvani Járásbíróság: Fk.67/2022., Fk.170/2018.

Füzesabonyi Járásbíróság: Fk.112/2018., Fk.16/2021.

Egri Járásbíróság: Fk. 380/2018., Fk.100/2019., Fk.135/2019., Fk.232/2022.

Hevesi Járásbíróság: Fk.64/2018., Fk.159/2018., Fk.49/2020., Fk.4/2021., Fk.33/2022.,

## Felhasznált irodalom

1. Bánáti János - Belegi József - Belovics Ervin (szerk.) - Erdei Árpád (szerk.) - Farkas Ákos - Kónya István: A büntetőeljárás törvény magyarázata. HVG ORAC Kft., Budapest, 2018.,
2. Belovics Ervin - Tóth Mihály: Büntető eljárásjog. HVG-ORAC Kft., Budapest, 2017.,
3. Belovics Ervin: Büntetőjog I. Általános rész. HVG ORAC Kft., Budapest, 2018.,
4. Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015.  
[https://www.echr.coe.int/documents/handbook\\_rights\\_child\\_hun.pdf](https://www.echr.coe.int/documents/handbook_rights_child_hun.pdf))
5. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról <https://rm.coe.int/16806a4541>
6. Kézikönyv a gyermekjogokra vonatkozó európai jogról, kiadja az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európai Tanács, 2015.
7. Róth Erika: A személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések új rendszere. Miskolci Jogi Szemle, 2021. évi 5. szám
8. Belegi József (szerk): Büntetőeljárásjog - Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC Kft., Budapest, 2017.
9. Cziné Ágnes: A kényszerintézkedések az új büntetőeljárás törvényben. Fundamentum 2016. 2-4. szám,
10. Juhász Zsuzsanna: A fiatalok előzetes letartóztatásának egyes végrehajtási kérdései.  
[http://acta.bibl.uszeged.hu/29265/1/juridpol\\_074\\_243-251.pdf](http://acta.bibl.uszeged.hu/29265/1/juridpol_074_243-251.pdf)
11. Bieber Ivóna - Ivány Borbála - Kádár András Kristóf: Ügyvédi Kézikönyv - Hatékony jogi segítségnyújtás a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásokban, Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 2019. január
12. Turi Barnabás: A fiatalok bíróságának eljárása, annak sajátosságai, Büntetőjogi Szemle 2020. évfolyam 2. szám. <https://szakikkadatbazis.hu/doc/9982407>
13. Bakonyi Mária PhD - Bárándy Gergely PhD: A letartóztatás, mint a vallomás befolyásolásának meg nem engedett módszere, Büntetőjogi Szemle, 2020. évfolyam 1. szám  
<https://szakikkadatbazis.hu/doc/2065996>)
14. László Jenő (szerk.): A büntető eljárás magyarázata I. kötet Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1982.

15. Tóth Andrea Noémi: A távoltartás jogintézménye  
<https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/4f65bb8e-be0d-42cb-8217-d4e8c3601999/content>)
16. Békés Ádám - Blaskó Béla - Bodony István - Busch Balázs - Demeter Zsuzsanna - Elek Balázs - Herke Csongor - Ibolya Tibor - Jancsó Gábor - Karner Zsanett - Kunyák Gergely / Megyeri Gábor - Miskolczi Barna - Polt Péter (főszerkesztő) - Sódor István - Szathmáry Zoltán - Szentmihályi-Soós Viktória -Tisza-Papp Judit - Vass Péter - Vida József: Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez, Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2023.
17. Bertaldó András: Fiatalok terheltek a büntetőeljárásban - doktori értekezés. Pécs, 2021.